

Національний університет "Острозька академія"

Навчально-науковий інститут лінгвістики

Кафедра англійської філології

Кваліфікаційна робота (проект)

магістра

на тему

Лексичні та стилістичні засоби у книзі Ф.С.Фіцджеральда «Великий Гетсбі»

Виконав: студентка II курсу, групи МА-2

спеціальності: 035 Філологія

спеціалізації: германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

Бецько Д.Б.

Керівник д. політ. н., професор Худолій А.О.

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	8
1.1. Жанрові особливості художнього дискурсу.....	8
1.2. Художній текст як компонент художнього дискурсу.....	14
1.3. Лексико-стилістичні засоби у художніх текстах та їх функції.....	18
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЛЕКСИЧНИХ ЗАСОБІВ У ТВОРІ Ф.С.ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»	28
2.1. Класифікація лексичних засобів твору.....	28
2.2. Використання літературної лексики (книжні слова).....	41
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ТВОРІ Ф.С.ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»	49
3.1. Іронія.....	49
3.2. Гіпербола.....	52
3.3. Антитеза.....	54
3.4. Метонімія.....	55
3.5. Метафора.....	57
3.6. Епітет.....	58
3.7. Порівняння.....	66
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78

ВСТУП

Магістерська робота присвячена вивченню лексичних та стилістичних засобів у книзі Ф.С.Фіцджеральда «Великий Гетсбі».

Проза всесвітньовідомого американського письменника Френсіса Скотта Фіцджеральда / Francis Scott Fitzgerald (1896 – 1940), який був взірцем американської прози першої половини ХХ ст уже давно привертає увагу літературознавців та лінгвістів, адже являє собою багатий матеріал для дослідження. Відомим є те, що творчість цього митця художнього слова у царині світової культури та культури Америки зокрема, має неабиякий вплив на культуру інших народів, адже являє собою цілісний художньо-естетичний феномен, що так активно студіюють критики й літературознавці. Ба більше відомі мовознавці як іноземних країн, так і українські вже багато років досліджують та вивчають художні особливості прози письменника, його художнє світобачення у мовному вимірі. Письменнику властива власна творча манера, яка робить його творчість унікальною і цікавою, адже те багатство мовних засобів, які письменник активно і широко застосовує у своїх творах просто вражає. Являючись представником чоловічого стилю оповіді, Ф.С.Фіцджеральд зачаровує і привертає увагу авторським стилем оповіді, якому властива неабияка виразність і експресивність. Варто також акцентувати увагу на тому, що письменник ціленаправлено послуговується великою кількістю як лексичних так і стилістичних засобів, що вражають своєю оригінальністю і самобутністю. Саме тому і потребують додаткового вивчення та інтерпретації в лінгвостилістичному дослідницькому полі.

Ідіодискурс Ф.С. Фіцджеральда якого називають співцем «епохи джазу» представлений насамперед збіркою художніх текстів, які широко відображають, насамперед, культуру американського народу першої половини ХХ ст, його самобутність, цінності і традиції. Загалом усі аспекти американського життя, особливості доби, це, зокрема, і «Американська мрія», і «Втрачене покоління», і «епоха джазу»знайшли своє відображення у творчості письменника, а найбільше

у його шедевральному романі «Великий Гетсбі», який являється прототипом епохи, в якій жив сам митець.

Твір письменника, роман «Великий Гетсбі» був обраний для аналізу, адже несе в собі не лише певну соціо-культурну інформацію певного народу певної епохи, а й висвітлює широке коло тем та проблем, які неодноразово були об'єктом вивчення та глибокої цікавості таких відомих дослідників як А. Старцева, Я. Засурський, М. Коренєва, О. Зверєва, М. Мендельсон та багатьох інших [22, с. 14]. Неповторність творчої манери, своєрідність і оригінальність тематики та проблематики, порушеної у творі, яскрава контрастність як форми оповіді, так і використання мовних засобів, образна та витончена метафоричність твору – все це робить роман письменника унікальним і справжнім взірцем, що певною мірою є важливою складовою для вираження національно – культурних особливостей зображених у творі, що досліджується у цьому магістерському дослідженні.

Будучи носієм американського світобачення та національно-культурних цінностей свого народу письменник зумів чудово відтворити епоху свого часу, надавши твору своєрідності та виразності мовлення, певної автентичності та унікальності, що і сформувало власний творчий ідіостиль письменника, серед якого вирізняємо багатство мовних засобів.

Лексичні та стилістичні засоби у відомому творі Ф.С.Фіцджеральда «Великий Гетсбі» являються не тільки показниками естетичної інтенції автора, а, безсумнівно, показують особливий характер взаємин і взаємодії між письменником і його читачами. Важливо, що застосування широкого спектру різноманітних лексичних і стилістичних засобів являють собою крушійну особливість художнього дискурсу американського письменника.

Актуальність магістерського дослідження поглиблюється необхідністю ґрунтовного вивчення та аналізу усіх лексичних та стилістичних засобів у романі «Великий Гетсбі», який правдиво вважається найяскравішим романом письменника. Хоч досліджувана тема уже неодноразово була предметом

вивчення багатьох лінгвістів, проте глибокого аналізу не було здійснено, що посилює в свою чергу актуальність даного дослідження.

Оскільки твір являється прикладом художнього дискурсу письменника, то доцільним і необхідним буде розглянути особливість художнього дискурсу в цілому, зокрема, його особливості і специфіку.

Дослідженням художнього дискурсу займалися як вітчизняні, так і зарубіжні мовознавці, такі як Ю.М. Лотман, М.М. Бахтін, М.А. Кулібіна, Т.А. ван Дейк, О.С. Переломова, І.А.Бехта, Ю.С.Головащенко, Н.Д. Галесва.

Метою магістерської роботи є описати та проаналізувати спектр лексичних та стилістичних засобів у художньому дискурсі, а саме на матеріалі твору Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі».

Зазначена мета зумовлює необхідність розв'язання низки **завдань**:

- розкрити особливості художнього дискурсу;
- описати риси художнього тексту, його природу, типологію та функції;
- описати лексико-стилістичні засоби та дослідити їх функції у художніх текстах;
- виявити та проаналізувати основні лексичні засоби у творі «Великий Гетсбі», подати їх кількісний аналіз;
- виявити та описати стилістичні засоби у романі «Великий Гетсбі», їх кількісний аналіз.

Об'єкт дослідження – роман Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі» .

Предмет дослідження – особливості функціонування лексичних та стилістичних засобів у романі Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі» .

Методика дослідження зумовлена метою та завданнями магістерської роботи і передбачає використання низки методів дослідження:

1. Метод класифікації та систематизації, метод зіставного аналізу і метод узагальнення науково-літературних джерел;
2. Метод суцільної вибірки, шляхом якого було відібрано лексичні та стилістичні засоби із досліджуваного твору;

3. Метод кількісного аналізу, що дав змогу виявити домінуючі лексико-стилістичні засоби у творі;
4. Метод аналізу та синтезу, що використовувався при відборі необхідного теоретичного матеріалу;
5. Індуктивно-дедуктивний метод – для виявлення, опису та класифікації лексичних та стилістичних одиниць твору.

Матеріалом дослідження дослідження слугував роман Френсіса Скота Фіцджеральда «Великий Гетсбі» (“The Great Gatsby”). Твір Френсіса Скота Фіцджеральда був обраний для аналізу, оскільки характеризується багатим лексичним та стилістичним матеріалом, цікавим для аналізу, що також дає можливість дослідити риси епохи, в котрій жив сам письменник.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що в роботі було вперше виявлено та досліджено основні лексико-стилістичні засоби вжиті у художньому дискурсі на матеріалі книги Френсіса Скота Фіцджеральда «Великий Гетсбі».

Теоретична цінність роботи полягає в тому, що у роботі представлено основний теоретико – методологічний підхід до вивчення та аналізу жанрових особливостей художнього дискурсу, художнього тексту, їхньої типології та різноманітних підходів до трактування, а також до висвітлення ключових функцій лексико-стилістичних засобів у художніх.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в можливості застосування її результатів у лінгво-стилістичних дослідженнях та можливістю використання її матеріалів у лекційних курсах з стилістики, літературознавства, а також для написання наукових робіт.

Апробації роботи немає опубліковано.

Структура магістерської роботи. Структура та обсяг роботи підпорядковані досягненню поставленої мети та завдань. Проведене дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та джерел ілюстративного матеріалу.

У **вступі** визначаються мета й завдання дослідження, описується актуальність, наукова новизна, теоретична значимість і практична цінність роботи, визначається предмет і об'єкт дослідження.

У **першому розділі** магістерської роботи висвітлено основні теоретико-методологічні аспекти художнього дискурсу, художнього тексту та функції лексико-стилістичних засобів у художньому дискурсі.

У **другому розділі роботи** проаналізовано та описано вживання лексичних засобів у романі, подано їх кількісний аналіз та окреслено їх основні функції у художньому творі.

У **третьому розділі** проаналізовано та описано вживання стилістичних засобів, які вдалося ідентифікувати в художньому тексті роману Френсіса Скота Фіцджеральда «Великий Гетсбі», проведено їх кількісний аналіз та зазначено їхні основні функції у творі.

У **висновках** підсумовуються результати дослідження, отримані в ході написання наукової роботи, і визначаються перспективи подальшого вивчення цієї проблематики.

Список використаних джерел складається з робіт українських та закордонних науковців, літературознавців, лінгвістів, деяких електронних ресурсів і безпосередньо художнього твору Ф.С.Фіцджеральда.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У першому розділі магістерського дослідження висвітлені теоретичні аспекти лексичних та стилістичних особливостей у художньому дискурсі. Зокрема, розглянуто жанрові особливості художнього дискурсу. Окрім цього, описано основні особливості художнього тексту, їхня типологія та різноманітні підходи до трактування. Ключові функції лексико-стилістичних засобів у художніх текстах також проаналізовано.

1.1. Жанрові особливості художнього дискурсу

Поняття художнього дискурсу, його специфіки, ключових характеристик і ознак завжди було, є і надалі залишатиметься у центрі уваги багатьох лінгвістів, літературних критиків, мовознавців, адже проведені дослідження не є вичерпними і все ще залишається багато невизначеного, особливо у літературознавстві та в інших галузях. Різноманітність художнього дискурсу вражає і захоплює, і тим самим стимулює до вивчення і дослідження все нових і нових аспектів. Необхідно також вказати і на те, що дискурс у лінгвістиці являється певним поєднанням комунікацій: мовної і позамовної, і звісно включає художній текст як один із різновидів цієї комунікації [45, р.48].

Варто відзначити, що трактування дискурсу є досить різноманітним і багатозначним.

Вивчаючи трактування дискурсу презентоване різними лінгвістами можна виокремити те, що більшість із них розглядають дискурс як певний різновид комунікативної діяльності, який реалізовується в усній або писемній формі та зазвичай здійснюється у межах конкретного спілкування, поєднуючи таким чином мовні та позамовні чинники. Необхідно також зауважити, що єдиного і стандартного, загальноприйнятого визначення дискурсу, яке б охоплювало усі можливі випадки його вживання не існує і не може бути сформованим.

Враховуючи вищенаведене можемо стверджувати, що, напевно, це і зумовило значний інтерес до дослідження поняття дискурсу у різних галузях. Крім того, такі ознаки дискурсу як мовлення, текст, діалог, стиль і мова постійно перебувають у центрі уваги науковців [11].

Необхідно вказати, що термін “дискурс” вперше використав Ю. Хабермас для того, щоб позначити «певний вид мовленнєвої діяльності, якому властива раціональність та критичність при аналізі усіх правил, норм та цінностей, якими володіє суспільство у своєму соціо-культурному соціумі» [4, с.319].

На думку Т.Бехти, під дискурсом варто розуміти «... мову, що належить мовцям (персонажам) твору» [7, с. 51]. «При цьому поняття «мова» розглядають у широкому сенсі цього слова, адже мова – це, насамперед, висловлювання, що неможливе без мовця (тобто автора твору) та слухача (тобто читача твору), яке здійснюється з конкретними цілями впливу на слухачів чи інших учасників» [7, с.52].

О. Мороховський у свої працях стверджує, що дискурс – це “певна логічна послідовність висловлювань, які взаємопов’язані між собою” [41, с. 59].

Ф. С. Бацевич висловлює твердження, що дискурс – «це мовлення, певне інтерактивне явище або своєрідний вид комунікації, що виражається по-різному: письмово, може мати паралінгвальне вираження, або виражатися усно та здійснюється в межах конкретного спілкування, у якому знаходять своє вираження мовні тактики та стратегії усіх учасників цього спілкування» [5, с. 123].

На думку Н. Кондратенко «дискурс є одночасно і семіотизацією культурно-історичної події та мовленнєвої діяльності, її продуктом, тобто текстом, і тому він ширший і глибший за текст» [21, с. 38].

Л. Вороновська вважає, що «дискурс – це мовлення, «занурене в життя» [13, с. 155–157].

Поняття дискурсу охоплює всі можливі форми вживання мовних одиниць [18].

О. Морозова виокремлює 8 можливих підходів до визначення дискурсу:

- формальний підхід (синонім поняття мова; одиниця, більша, ніж фраза),
- комунікативний (розмова – діалог, полілог);
- функціональний (адже саме у дискурсі створюється будь –яке висловлювання, знаходить своє реалізування і відповідно функціонує, виконуючи певні функції);
- когнітивний (дискурс як прагматична функція мови) [31, с. 134–138].

О. Семенюк трактує дискурс як «особливе вживання мови, за яким стоїть особлива граматики, особливий словниковий запас, особливі правила вживання та синтаксису слів та особлива семантика» [40, с. 7-10].

Т. А. ван Дейк висловлює припущення про те, що «дефініції дискурсу різняться, оскільки сформувавши чітко і точно значення дискурсу неможливо, так само, як неможливо, наприклад, дати остаточне визначення поняттям «мова», «соціум» або «культура» [23, с. 195]. Однак, вчений все ж таки зазначає, що «дискурс – це стиль мовлення, єдність мовлення та ситуації, в якій воно відбувається» [9].

Відома українська дослідниця О. Селіванова презентує наступне визначення дискурсу:

- 1) текст, що характеризується зв'язністю усіх психологічних, соціокультурних, онтологічних факторів та чинників;
- 2) ситуація комунікативного характеру, яка є цілісною і довершеною, основою якої виступає текст із усіма соціокультурними, етнічними особливостями;
- 3) стиль мовного спілкування;
- 4) приклад мовної поведінки, що характеризується чіткими ознаками [39, с. 119].

Інша дослідниця І. Фролова поділяє думку, що «дискурс» як поняття може використовуватися відповідно до трьох підходів [45, с.52-61]:

- 1) лінгвістичний, згідно якого дискурс розглядають як мова, що використовується в певній комунікативній ситуації, а також як вид мовної комунікації, та як одиниця спілкування;

2) публіцистичний, тобто використовується широко у публіцистиці і більше того, представлений у роботах деяких публіцистів, зокрема можна навести як приклад роботи французького публіциста М. Фуко;

3) дискурс, що використовується у формальній лінгвістиці, де поняття «дискурсу» порівнюють і співвідносять із граматиною. Зокрема, про це пишуть Т. Райнхарт та Х. Капм.

Типологію дискурсу розглядали декілька відомих лінгвістів, серед яких варто виділити досягнення українського Г. Бацевича.

Г. Бацевич здійснив типологію дискурсу, згідно якої поділяє дискурс на: теле- і радіодискурс, театральний, газетний, кінодискурс, рекламний дискурс, політичний, релігійний і, звісно, лінгвіст виокремлює серед цього переліку і літературний (художній) дискурс, якому присвятив декілька зі своїх праць [6, с. 159].

У нашому магістерському дослідженні ми акцентуємо увагу саме на понятті художнього дискурсу і його особливостях, базуючись на творчості американського письменника Ф.С.Фіцджеральда.

Загальноприйнятим є те, що художній дискурс розглядають як своєрідний когнітивний процес, який пов'язаний з утворенням мовлення, створенням мовного твору, а текст розглядається вже як кінцевий результат процесу мовної діяльності, яка характеризується фіксованою формою.

Саме тому дискурс будь-якого художнього твору – це «певний вид комунікації, що здійснюється з метою обговорення та обґрунтування дій і вчинків усіх можливих учасників (персонажів твору) цієї комунікації [17, с.69].

Український вчений А. Загнітко описав основні ознаки художнього дискурсу, а також вчений виражає своє розуміння простору художнього дискурсу, згідно яким особистість (герой) домінує у дискурсі, несучи його змістову наповненість [19, с. 46].

Важливою ознакою відмінності художнього дискурсу від інших типів дискурсу є мета автора твору. Автор твору прагне максимально вплинути на

читачів твору, сформувати їх цінності, їхню емоційно-вольову сферу, духовність, передати певні знання та власні погляди і переконання.

Поняття «художнього дискурсу» розглядають і розуміють і у вузькому значенні, у якому дискурс називають вигаданим, переданим читачеві виключно через індивідуально-авторське сприйняття [15, p.145].

За І. В. Фроловою художній дискурс сприймається «як певна інтерактивна взаємодія адресанта (тобто автора художнього твору) та адресата (читача твору), яка здійснюється в межах контексту, що несе в собі інформаційну значущість, а саме про світогляд та культурно-історичну добу і її світосприйняття автором твору, тобто адресантом» [45, с. 54].

Загалом, художній дискурс виконує подвійну роль:

1. Виступає об'єктом вивчення як факт національної культури;
2. Виступає джерелом відомостей про національну культуру певного народу, яка передбачає зображення і відтворення у художньому творі усіх її сторін: побуту, традицій і культури, соціальних норм суспільства, та багато іншого [8].

Розглядаючи художній дискурс американського письменника Ф.С.Фіцджеральда варто зазначити, що він являє собою структурно-семантичне і комунікативно-когнітивне ціле, чітке вербальне повідомлення, що передає предметно-логічну, естетичну, образну, емоційну й оцінну інформацію, яка є цілісно об'єднаною в ідейно-художньому змісті і несе певну цінність для читачів [27].

Таким чином, художній дискурс у даному магістерському дослідженні трактуємо як висловлювання, що неможливе без мовця (тобто автора твору) та слухача (тобто читача твору), яке здійснюється з конкретними цілями впливу на слухачів чи інших учасників та містить в собі чітку інформаційну значущість [13, p.160].

Також варто додати, що художній дискурс завжди комунікативно спрямований, адже він є певним повідомленням письменника читачу [5].

Варто також зазначити, що багатозначність поняття «художнього дискурсу» сприяє подальшим дослідженням у царині художнього слова.

Таким чином, проагальзувавши особливості художнього дискурсу зазначемо, що трактування різняться і дослідження не є вичерпними, адже мовознавці та лінгвісти по-різному розуміють трактування, типлогію та особливості дискурсу, проте все ж таки художній дискурс — це, безперечно, насамперед, відображення певної інформації вербального характеру, яка несе в собі образне, естетичне, смислове, логічне, емоційне, оцінне значення і це все об'єднано в ідейно-художньому змісті тексту в єдине ціле.

1.2. Художній текст як компонент художнього дискурсу

Основним компонентом художнього дискурсу є художній текст. Дослідженням тексту, зокрема і художнього займалися багато лінгвістів, таких як І.Р. Гальперін, О.С. Кубрякова, Ю.М. Лотман, Г.Г. Почепцов. Але питання щодо функцій тексту, змістового наповнення та форми тексту залишаються ще недостатньо вивченими [20, р. 48].

Саме тому наукове вивчення художнього тексту у лінгвістиці залишається актуальним і сьогодні. Особливу увагу привертають дослідження тексту як структурно-сислового цілого [17].

Крім цього, зазначемо, що підходи до стилістичного аналізу тексту не втрачають своєї актуальності, а становлять закономірний інтерес з точки зору багатьох лінгвістів, адже добревідомим є те, що здавна текст вважають основним результатом (наслідком) комунікативної діяльності людини [17, с.127].

Активно студіювати трактування «тексту» та його особливості розпочали мовознавці ще у другій половині ХХ століття і з тих пір визначено, що існує два основних підходи до його визначення: вузький та широкий.

Якщо розглядати текст у вузькому розумінні, то акцентуємо увагу на одиницях тексту, його структурній організації, композиційній формі. Якщо ж трактуємо це поняття у широкому значенні, то під текстом розуміють цілісну знакову форму організації мовлення [16, р.113].

Важливо, що можна виділити певні ознаки тексту [17, р.177]:

- одиниці нижчих рівнів функціонують у ньому;
- текст реалізує у собі певні функції, що різняться в залежності від мети автора;
- основною ознакою вважаємо нероздільність мовлення і мови, а також мислення і мови;
- текст вважається як неподільна одиниця семіотичного простору;
- у тексті відображаються усі особливості носіїв мови: традиції, культура, звичай, моральні і духовні цінності, соціальні норми і норми поведінки;

- своєрідне середовище мовної комунікації із властивими протиріччями і суперечностями.

У лінгвістиці поняття «тексту» трактують по-різному, варто навести основні твердження [16, р.113]:

- текст – це продукт мовлення автора;
- текст – це максимальна одиниця мови найвищого рівня мовної системи;
- текстом вважаємо одиницю мовлення, яка висловлює судження і припущення;
- текст – це структуроване, цілісне і зв'язне повідомлення, що несе в собі певну інформацію, певну смислову єдність та функціонує з метою збереження та передавання цієї інформації читачам;
- текст – це певна сума, сукупність або множинність фраз, що належать мовцям.

Лінгвісти також поділяють твердження, що художній текст – «це об'єкт вивчення лінгвостилістики уже давно, проте, на сучасному етапі текст об'єктом вивчення ще іншої галузі, такої як мовознавство» [15, р.89].

Необхідно додати, що усі художні тексти несуть у собі важливу лінгвістичну інформацію, яка передається автором образно. Створювана образність виражається мовними засобами і характеризується естетичним посилом.

Відомим є також і те, що художній текст – це, передусім, результат творчого пошуку автора, втілення його світогляду, ідей та ціннісних орієнтирів, тобто відображення його творчої концепції.

Художнім текстом вважають твір письменника, що містить великий багаж різного виду інформації: насамперед, фактичної (знайомить читача із фактами того чи іншого культурно-історичного феномену), емотивноспонукальну (спонукає до певних дій та роздумів), концептуальну (розкриває концепцію світоглядних орієнтирів автора). Важливо додати, що художні тексти цілком

відтворюють мовну і національну картину світу як певного (автора), так і всього народу, що є носієм цієї мови[22].

Незважаючи на різні підходи до трактування понять «тексту» і «художнього тексту», лінгвісти виокремлюють його типові ознаки, які покликані розкрити усі особливості поняття «художній текст» [28].

Зокрема, В. Кухаренко висловлює думку про те, що структурність тексту та її змістовність варто вивчати у наступних вимірах, а саме:

- Вертикальний вимір, що має на меті вивчення тематики та змістовності тексту;

- Горизонтальний, що покликаний вивчати цілісність тексту, його смисловий потенціал та зв'язок;

- Глибинний, що ініціює вивчення імпліцитного контексту, що увиразнює задум автора [24, р.126].

Ю. Лотман, який вивчав особливості художнього дискурсу акцентував увагу на п'яти рівнях комунікації, що прослідковуються у тексті:

1. мовлення, що реалізується у підході «автор-читач» і несе певну, різносторонню інформацію;

2. комунікація між адресантами твору та культурними цінностями, згаданими у творі, текст як база культурних цінностей і орієнтирів певного народу та певної нації;

3. комунікація адресата твору із самим собою, читачі сприймають і аналізують подану у тексті інформацію на свій розсуд і кожен зокрема сприймає її по-різному;

4. комунікація читача з текстом, в якій стає самостійною одиницею, що має власну позицію в діалозі;

5. комунікація між текстом та культурним контекстом [23].

Як згадувалося раніше у роботі виділяють художній і нехудожній тексти, між якими спостерігаємо спільне і відмінне. Більшість лінгвістів виділяють наступні особливості тексту, що роблять його відмінним від нехудожнього:

1) представляє собою систему різноманітних художніх образів, які виражаються різними лексико-стилістичними засобами;

2) художній текст завжди передбачає образність, яка створюється організацією і структурою тексту;

3) художній текст має яскраво – виражальний характер [11, с.36].

Розглядаючи структуру художнього тексту варто наголосити на тому, що спостерігається певна ієрархічність його усіх елементів: оціночних, концептуальних, ритміко-інтонаційних, емоційно-експресивних із синтаксичними, лексичними, синтетичними та звуковими рівнями, що взаємодоповнюють та тісно взаємопов'язані.

Художній текст покликаний виконувати найголовнішу свою функцію, що домінує над іншими - естетичну функцію [9, с.156].

Іншими ознаками художнього тексту можна вважати:

– яскраву образність (загалом виділяють у художніх текстах образ-персонаж, образ-колектив, образ-символ, словесний образ);

– естетика мовлення (здатність викликати почуття прекрасного у читачів твору);

– експресія, як інтенсивність вираження (урочисте, піднесене, ввічливе, пестливе, лагідне, іронічне, жартівливе мовлення);

– зображувальність (використання лексико-стилістичних засобів);

– суб'єктивне розуміння [32, р.98].

Художньому тексту властиві такі мовні засоби:

1) використання різнобарвної та емоційно-експресивної лексики і тропів;

2) використання у творах багатого лексичного матеріалу, що несе культурну цінність народу: архаїзмів, професіоналізмів, сленгізмів, історизмів, діалектизмів та багато інших;

3) індивідуально-авторські мовні засоби;

4) різноманітна синтаксична наповнюваність тексту[21, р.38].

За словами К. Лотоцької, «художній текст має і прихований внутрішній зміст, що виражається певними мовними засобами, наприклад, іронією, яку читач ідентифікує з контексту твору» [26, с. 78].

Широке використання різноманітних мовних засобів у художньому тексті пояснюється його метою— образно відтворювати дійсність експресивно-стилістичними мовними засобами [36, с. 295-301].

Художній текст роману Ф.С. Фіцджеральда можна охарактеризувати як цілісною художньою системою, у якій органічно поєднуюється тематизована інформація, використання лексико-стилістичних засобів, смислове навантаження, що робить ідейно-художню концепцію твору довершеною і структурованою, і сприяє успішному відтворенню письменникової візії людини і соціо-культурних цінностей доби [27].

Отже, варто підсумувати, що проаналізовано риси художнього тексту, його природу, типологію та функції. Зокрема, визначено, що художній текст і художній дискурс взаємопов'язані і нероздільні поняття. Головною особливістю художнього тексту є те, що він є структурований за законами асоціативно-образного мислення. Відзначено, що художній образ є кінцевою метою творчості письменника і у художніх текстах завжди присутній підтекст, а що стосується слова, то визначено, що у таких текстах слово не несе інформації, але створює образ. Крім того, у роботі розглянуто ключові риси художнього тексту і їхні основні функції, однією із домінуючих являється комунікативно-естетична функція.

1.3. Лексико-стилістичні засоби у художніх текстах та їх функції

Мова художнього тексту багата і різноманітна, насичена художньою образністю завдяки палітрі лексико-стилістичних засобів. Насправді, образне осмислення дійсності несе в собі національно-культурну специфіку, тож аналіз лексико-стилістичних засобів і їх функцій у художньому творі є надзвичайно важливим і необхідним при вивченні та аналізі художнього дискурсу [41, с.165].

Як уже зазначалося раніше у роботі, художня мова характеризується певними рисами, серед яких виділяємо образність, емоційність, змістовно-предметну насиченість, метафоричну значущість, широке використання лексичних засобів. Все перераховане сприяє успішному втіленню творчих ідей автора, реалізації його творчого потенціалу і світобачення.

Лексико-стилістичні засоби несуть в собі певне смислове навантаження із надзвичайно важливим естетичним і емоційним посилом, по – суті вони являються своєрідним фоном оформлення інформації, яку автор намагався донести читачам [18, с.178].

Художній текст складається із системи художніх образів, які розкриваються за допомогою стилістичних засобів різного рівня. Найцікавішим способом характеристики виражально-зображувальних засобів у художньому тексті – це лексика. Цей рівень відтворює індивідуальні особливості авторського стилю, своєрідність художнього методу, філософсько-естетичну точку зору. У художньому тексті слово стає засобом створення образів, передачі думки та відтворення світу героя [46, с. 41].

Серед різноманітних чинників, що створюють словесні художні образи, виділяються стилістичні фігури та тропи. Троп – це експресивний прийом, який реалізується на рівні слова чи речення. Слово вживається в переносному значенні для характеристики будь-якого явища за допомогою вторинних семантичних значень [15, с.46].

Найуживанішими серед тропів являється метафора, метонімія, епітет, порівняння, гіпербола, літота, антитеза, паралелізм та багато інших, що

вживаються у текстах художнього дискурсу, надаючи йому асоціативних відтінків, а також підкреслюють емоційно-оцінне забарвлення оповіді, що надає виразності авторському стилю мовлення та допомагає виокремити його чіткі ознаки.

Теоретичні основи проблеми вивчення англомовних художніх засобів розглядалися у працях філологів-лінгвістів: В.М. Веселовського, Т.Н.Онопрієнко, Н.П.Галган, В.І. Карабана, І.В. Корунця, В.А. Кухаренко., Л. І. Мацько. Лінгвостилістикою епітета, зокрема займалися Л.П. Єфімов, Т.А. Палей, В. Жирмунський, О.В. Ємець.

Зважаючи на різні підходи до трактування терміну «троп» лінгвісти приділяють увагу його багатозначності. Зокрема, І. Арнольд підкреслює «багатозначність тропа, який, з одного боку, забезпечує перенесене значення слова, а з іншого боку, реалізуючи переносне значення, пряме значення слова зберігається» [1]. Тропи створюють відчуття емоційного зв'язку з предметом, вони вселяють певні почуття. Використання тропів надає авторському стилю індивідуальності, яскравості та самобутності [24].

Варто додати, що роль тропів у створенні образності усього художнього твору є досить важливою, адже тропи з їх перенесеним значення слів широко застосовуються будь-яким автором.

У Літературознавчому словнику за редакцією Р. Т. Гром'яка під тропом розуміють «стилістичний перенос назви, тобто з метою досягнення більшої художньої виразності автор користується застосуванням слова в переносному його значенні» [25, с. 481].

І. Чердиненко також дотримується думки, що використання тропів через їхнє переносне значення сприяє досягненню більшої виразності усього художнього твору [44, с. 96].

Такої ж точки зору на троп дотримуються лінгвіст І.В. Арнольд: «Тропами прийнято вважати лексичні зображувально-виразні засоби, в яких слова чи словосполучення використовуються в переносному значенні» [1, с.82].

Загалом, у художньому творі тропи виконують різноманітні функції, надаючи мовного багатства висловлюванням і яскравих вторинних відтінків. Найяскравішими тропами прийнято вважати метафору, що являється прихованим порівнянням, а також метонімію, яка будується на суміжності, і синекдоху, що заснована на співвідношенні частини й цілого. Порівняння, епітет, гіперболу і протилежну їй літоту, а також іронію відносимо до тропів також.

Аналізуючи поняття «тропів» у художньому дискурсі варто акцентувати увагу на понятті «стилістична фігура» [13]. Дане поняття позначає синтаксичні звороти мови, орієнтовані на незвичайне вживання слів, підвищену емоційність, фігурність висловлювання, орнаментацию мовлення. У широкому розумінні — це всі мовні засоби, у тому числі й тропи, що надають мовленню образності й виразності [12].

У будь-якому художньому творі усі лексико-стилістичні засоби виконують низку функцій. Поняття «функція» багатозначне, адже використовується не лише у літературі, а й в багатьох інших галузях.

Функція — це явище, що залежить від іншого основного явища і служить формою його прояву чи здійснення стверджує К.Лотоцька [26, с. 14]. Саме у художньому тексті функція виконує роль призначення, іноді значення мовної одиниці чи елемента мовної структури. Функції лексико-стилістичних засобів є досить різноманітними.

У лінгвістиці тропи або засоби виразності класифікують відповідно до функції, які вони виконують:

1. тропи, що виконують експресивну функцію;
2. тропи, що виконують смислову функцію;
3. тропи, що виконують стилістичну функцію [14].

Проте необхідно тут також зауважити, що функції тропів поєднуються і підсилюються, адже наприклад одне речення художнього тексту може містити різнопланові тропи і відповідно, їхні функції переплітаються для досягнення максимального ефекту.

Завдяки використанню тропів увиразнюється мовлення героїв у художньому творі, вони сприяють передачі смислових понять та ідей автора.

Основними функціями тропів, на думку багатьох лінгвістів є **атенційна, емоційно-інфікувальна, мнемічно-образна, мнемічно-емоційна**.

Додатковими слід розглядати **мнемонічну, відтворювально-мнемічну та візуально-атенційну** функції.

Багато лінгвістів і мовознавців дотримуються єдиної думки про те, що художній дискурс можна і потрібно аналізувати та досліджувати за такими наявними у ньому функціями:

1. Функція катарсису (морального очищення завдяки сплеску емоцій), волонтактивна (впливу на свідомість, що сприймає художній твір).
2. Модальна функція (автор виражає власне ставлення до зображуваних подій).
3. Естетична функція (тропи сприяють засвоєнню прекрасного).
4. Етична функція (відтворення морально-етичних норм народу зображеного у творі).
5. Емоційно-оцінна функція (створення оцінного судження та всякого роду емоцій).
6. Акумулятивна (накопичення та зберігання естетичної інформації).
7. Трансмійна (передача естетичної, етичної, емоційно-оцінної інформації)» [52, с. 57].

Проте, необхідно підкреслити, що функції можуть бути різними як за змістом, так і кількістю, оскільки жанрове розмаїття художніх творів величезне.

Стилістичні фігури або тропи надають тексту певної структурованості та організації форм, роблять текст виразнішим і легшим для сприйняття.

Художній твір є джерелом вживання мовних засобів, що демонструють авторську картину світу, наприклад у творі «Великий Гетсбі» можна побачити наскільки багатогранна лексико-стилістична палітра Ф.С. Фіцджеральда. Наявність такої кількості мовних засобів вказує на актуальність вивчення та

дослідження усіх особливостей лексико – стилістичних засобів в художніх текстах.

Варто проаналізувати кожний лексико-стилістичний засіб детальніше.

Порівняння – це троп або експресивний лексичний художній засіб, який має на меті зіставити ознаки одного предмета чи явища з іншими і виражається у англійській мові за допомогою єднальних сполучників *like, As...as, as if, as though* і інших [30, с.72]. Дуже часто порівняння утворюються за допомогою повнозначних лексичних одиниць, наприклад у англійській мові це: *to resemble, to look like, to seem, to remind of* та багато інших. Розрізняють традиційні та індивідуально-авторські порівняння. Крім того, варто зазначити, що у тексті художньої літератури вони виконують різні стилістичні функції, основними з яких є: суб'єктивно-пізнавальна, оцінно-характеризуюча, конкретизуюча і описово-образотворча функції.

Епітет – це інший засіб виразності, без якого не можливо уявити будь-який художній текст. Українська дослідниця О. Селіванова пропонує таке трактування епітета: «Стилістична фігура або троп, який може виконувати у реченні роль означення чи обставини позначаючи дію, явище, людей і їхні дії, предмети та стани, і характеризується образністю, високою емотивністю та експресивністю, маючи оцінне значення» [39, с. 145]. Функції епітета у художньому тексті різняться, проте найчастіше епітети покликані відображати індивідуально-суб'єктивного ставлення автора твору до зображуваних явищ, подій, персонажів, тощо [12, с.272].

Метафора являється однією із найвиразніших стилістичних засобів. Дослідники метафори, такі як Н. Арутюнова, В. Гак, М. Джонсон, Дж. Лакофф, Д. Серль, В. Телія висловлюють припущення, що метафора – це приховане порівняння [17, с. 62]. У художніх творах через метафору автор втілює своє бачення тих чи інших подій, вона виражає авторського мислення, його світогляд та характеризує ідіостиль письменника.

Важливо, що метафора у художньому тексті може бути гіперболічною, метонімічною, іронічною.

Загалом, у англійській мові найчастіше можна виокремити наступні типи метафор, які знаходять своє втілення у художніх творах: стерті або мертві (dead) метафори, метафори-кліше (cliché), звичайні або загальні (stock), інноваційні або адаптовані (adapted) та креативні або «недавні» (recent), так звані авторські або оригінальні метафори (original).

Багато лінгвістів вбачають у метафорі можливість реалізації авторського світогляду, планів, ідей комплексно та оптимально, забезпечуючи тим самим цілість тексту, його структурносмислову значущість.

Необхідно також виділити ключові риси метафори у художньому тексті:

- Ознака семантичної подвійності. Ця ознака розглядає слово з точки зору тлумачення прямого і переносного значення;
- Ознака абстрагованості. Під тиском метафоризації слово виконує велику семантичну роботу, внаслідок чого його значення є узагальненим і тому менш визначеним;
- Ознака експресивності. Ознакою метафори є її оцінна якість. Спираючись на ознаку головного і переносного значення, зіставляючи їх, виявляється, що метафора звертає увагу на смислову межу, закладену в основному значенні;
- Синтаксична ознака. Ця ознака виражається в синтаксичних умовах метафоризації слова, наведених словниками та довідниками;
- Морфологічна ознака. Це числова характеристика іменних метафор [32, с.98].

Лексичні повтори –це засоби виразності у художньому тексті, які можуть виражатися будь-якою частиною мови, забезпечуючи зв'язність тексту, змістову цілісність та структурну завершеність. Тематична зв'язність тексту художньої оповіді реалізується як використанням тотожних, так і нетотожних повторів [28, с.145].

Метонімія – це троп, який ґрунтується на перенесенні значення з одного предмету на інший на основі суміжності [24, с.127].

Іронія —стилістичний засіб, що має на меті висміяти певне зображуване явище, яке читачу потрібно зрозуміти із контексту висловлювання. Іронія

поєднується і виражається іншими тропами, найчастіше епітетом, порівнянням, метафорою [24, с.54].

Гіпербола – це стилістичний засіб, що має на меті перебільшення ознак з різноманітною метою. Гіпербола у тексті виражається різними частинами мови і може виражатися метафорою, чи порівнянням найчастіше[24, с.61].

Паралелізм — один із мовних засобів художнього тексту. Варто зауважити, що найчастіше у художньому творі зустрічається два види паралелізму: частковий і повний. Частковий паралелізм має на меті повторювати лише частини висловлювання, в той час як повний – повторюється усе речення [26].

Фразеологізми і їх роль у художньому тексті не можна не дооцінювати, адже вважаються певними мовними одиницями, які зазвичай утворені за допомогою двох або й більше роздільно оформлених компонентів і як правило їх можна охарактеризувати такими, що мають цілісне значення. Фразеологізми — свідчення духовної або матеріальної культури. Вони завжди є емоційно забарвлені та вживаються з певною комунікативною метою[26]. Виконуючи різноманітну функцію, вони відрізняються від інших лексичних одиниць стійкістю лексичного складу та граматичної будови, саме тому вони відтворюються у мові автоматично [3, с.134]. Фразеологізми додають образності і жвавості мовлення, збагачують читацьку уяву, відтворюють мовну свідомість носіїв певної лінгвокультури. Важливо, що авторське світобачення зумовлює вибір фразеологічних одиниць з відповідним емоційно-експресивним забарвленням.

Лексичні та стилістичні засоби характеризуються низкою функцій [41]:

- Інформаційно-ілюстративна функція – виділення головної думки твору, порушених у творі тем та проблем;
- Функція зв'язності мовлення і деталізації описів(особливо під час портретних характеристик героїв);
- Функція метафоризації, тобто створення словесних образів притаманних героям твору;

- Функція комізму, сатири та іронії при відтворенні соціо – культурних особливостей епохи чи народу;
- Експресивно-емоційна функція, яку більшість дослідників художнього тексту і дискурсу зокрема виділяють як домінуючу.

Загалом усі функції переплітаються у художньому творі, доповнюють та підсилюють одна одну, створюючи при цьому цілісність і неподільність викладу авторських думок і формують уявлення про текст як єдине ціле.

Дискурс художньої літератури віддзеркалює ту лексико-стилістичну палітру, що на думку Л. О. Ставицької «виражається в певну історичний час в певному соціальному та національно-культурному середовищі через мовне вираження усіх соціальних прошарків населення цього середовища, які являються носіями мовлення» [41, с.36].

Засоби виразності або тропи виконуючи різні функції є крушійними для автора, адже допомагають йому зробити описи яскравішими, такими, що апелюють до уяви читачів, мовлення героїв емоційним, виразнішим і піднесеним, більш урочистим. Завдяки тропам будь-який портретний опис стає змістовним і деталізованим, інколи з підтекстом, це дає змогу читачам поринути у епоху, яку відтворює автор цілком і повністю [17, с.37].

Лексико-стилістичні прийоми, вживаються у художньому тексті з метою створення художнього образу і досягнення більшої виразності [13]. Ці засоби збільшують емоційність та експресивність висловлювань та роблять вагомий внесок у формування комплексного портрету персонажа і зображенні ключових проблем.

Таким чином, комплексний аналіз художнього дискурсу неможливий без лексико-стилістичних засобів або тропів, що надають мові художнього твору особливого звучання. Виконуючи певні функції у творі, усі засоби виразності в сукупності створюють унікальний художній образ, що мав на меті передати читачам автор твору.

Отже, варто підсумувати, що у даному розділі магістерського дослідження було вивчено та описано основні особливості художнього дискурсу, художнього

тексту та лексико-стилістичних засобів їх основних функцій у художньому творі. Було встановлено, що попри велику кількість трактувань поняття «Художній дискурс» різними лінгвістами основним трактуванням, на якому базувалося дослідження було те, що художній дискурс – це, безперечно, насамперед, відображення певної інформації вербального характеру, яка несе в собі образне, естетичне, смислове, логічне, емоційне, оцінне значення і це все об'єднано в ідейно-художньому змісті тексту в єдине ціле. Також було встановлено, що художній дискурс відомого американського письменника Ф.С.Фіцджеральда вказує на низку індивідуально-стилістичних рис, на яких акцентовано увагу дослідження.

Було встановлено, що мова художнього твору виконує низку функцію, серед яких виділяємо естетичну, що і вирізняє художню мову від інших, надаючи їй експресивного вираження. Художня мова виражається засобами виразності, які вважаються певними художньо-риторичними прийомами, лексичним та граматичними засобами мови, що покликані привертати увагу та зацікавлювати читача твору. Ба більше, саме засоби виразності додають мові емоційності, образності, роблять її милозвучною і експресивною. Основними лексико-стилістичними засобами у даній роботі розглядаються: літературна лексика та загальноживана лексика (фразеологізми, професіоналізми, сленгізми, лексичні повтори, нейтральна лексика (іменники, прикметники, дієслова, прислівники, вигуки), топоніми), та стилістичні засоби такі як епітет, метафора, метонімія, іронія, гіпербола, порівняння.

Саме тому наступні розділи магістерського дослідження будуть присвячені детальному аналізу лексичних і стилістичних засобів твору великого митця Ф.С.Фіцджеральда.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЛЕКСИЧНИХ ЗАСОБІВ У ТВОРІ Ф.С.ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»

Другий розділ магістерської роботи є практичним, на основі використання теоретичного матеріалу, представленого у першому розділі магістерської роботи. У даному розділі нашого дослідження будуть проаналізовані лексичні засоби у творі видатного американського письменника Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі». Магістерське дослідження базувалося на вибірці лексичних засобів твору, до якої увійшло 300 лексичних одиниць, взятих із оригіналу твору. Необхідно зазначити, що мова даного твору надзвичайно багата різноманітністю лексичних засобів, які не лише виражають ідейну та естетичному спрямованість твору, а й цілеспрямовано відтворюють творчу манеру письменника, його художнє бачення та мовну систему.

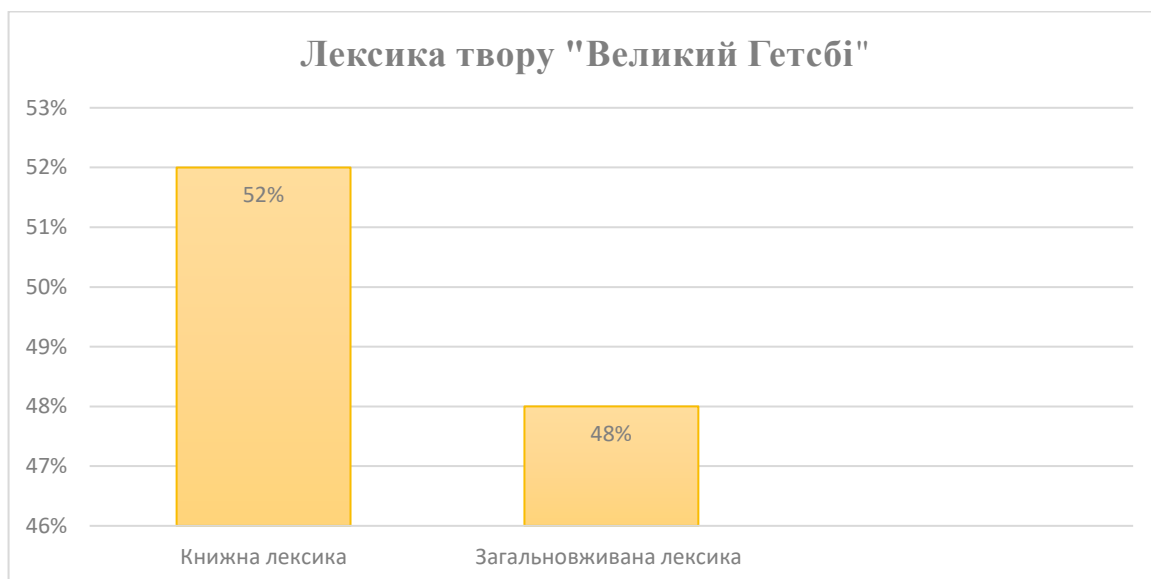
2.1. Класифікація лексичних засобів твору

Опрацювавши текст твору, варто вказати на велику кількість лексичних засобів, що спонукала автора застосувати у своєму романі майже всі лексичні засоби англійської мови, в основному із метою зобразити та відтворити епоху свого часу.

Основою мови художнього твору «Великий Гетсбі» є загальноживана лексика та книжна лексика, що надає художньому мовленню Ф. С. Фіцджеральда особливих смислових та експресивно-стилістичних відтінків.

Провівши кількісне дослідження, варто вказати на те, що все таки книжна лексика переважає у досліджуваному творі, про що свідчать результати відображені у діаграмі нище. Згідно діаграми, книжна лексика охоплює 52% від усієї кількості лексичних засобів використаних автором у даному романі, проте загальноживана лексика є також досить широко використана письменником - 48%.

Рис.1 **Частотність вживання лексичних засобів у творі «Великий Гетсбі»**

Оскільки книжна лексика переважає у творі, який є об'єктом нашого дослідження, то її варто проаналізувати у окремому підпункті даного розділу детальніше, а саме у підпункті 2.2.

Для того, щоб передати риси епохи із усіма особливостями, автор використовує загальноживану лексику, до якої відносимо: лексичні повтори, нейтральні слова (іменники, прикметники, дієслова, прислівники, вигуки), топоніми, фразеологізми, професіоналізми, сленгізми.

Важливим є також факт, що проаналізувавши вживання лексичних засобів у творі доцільно подати кількісні результати у вигляді діаграми.

Рис.2 Частотність вживання загальноживаної лексики у творі «Великий Гетсбі»

Виходячи із результатів, представлених на діаграмі вище можна стверджувати, що нейтральна лексика (іменники, прикметники, дієслова, прислівники, вигуки) та лексичні повтори вживаються найбільше, демонструючи 38% і 17% із проаналізованого фактичного матеріалу твору. Також слід додати, що вживання професіоналізмів та сленгізмів є досить значним. Найменше автор вдається до використання топонімів - 8%, проте їх роль надзвичайно важлива для відтворення основних тем і мотивів твору.

Варто проаналізувати вживання і особливості кожного лексичного засобу більш детально.

Фразеологізми у творі виконують різноманітну функцію, адже вважаються певними мовними одиницями, які зазвичай утворені за допомогою двох або й більше роздільно оформлених компонентів і як правило їх можна охарактеризувати такими, що мають цілісне значення. Ба більше, відрізняються від інших лексичних одиниць стійкістю лексичного складу та граматичної будови, саме тому вони відтворюються у мові автоматично [3, с.134].

У творі, що досліджується вони зустрічаються, адже додають образності і жвавості мовлення, ба більше приваблюють читачів своєю яскравістю, виразністю, чіткістю вираження емоційної експресивності. Найчастіше зустрічаємо фразеологізми у діалогічному мовленні героїв, зокрема можна навести приклади наступних фразеологізмів:

«*I thought he knew something about breeding, but **he wasn't fit to lick my shoe***» [54, р.38]. Дейзі виголошує *He wasn't fit to lick my shoe* – він і нігтя мого не вартий, коли емоційно реагує на слова Тома. Тому фразеологізм *he wasn't fit to lick my shoe* служить для вираження емоційної експресивності героїні твору, що надає тексту роману особливого звучання.

Іншим прикладом фразеологізму, що зустрічається у мовленні героїв слугує вираз *drop in* –завітати:

Наприклад у реченні Гетсбі, який радий зустрічі промовляє:

I'm delighted that you dropped in [54, p.27]. Фразеологізм у даному випадку передає усю невимушеність атмосфери у якій перебуває Гетсбі і його доброзичливе ставлення до інших героїв твору з одного боку, а з іншого показує його гостиприємність як господаря особняка, що радо вітає гостей у своєму будинку.

Також у творі зустрічаємо фразеологізм *to burn bridges* [54, p.69] – *обривати усі зв'язки*;

Знаходимо на сторінках твору і стійке фразове сполучення виражене порівнянням *as donkey as a monkey* коли автор описує Дейзі «*I came into her room half an hour before the bridal dinner, and found her lying on her bed as lovely as the June night in her flowered dress—and as drunk as a monkey*» [54, p.83].

Отже, фразеологізми збагачують читацьку уяву, відтворюють мовну свідомість носіїв американської лінгвокультури. Важливо, що авторське світобачення зумовлює вибір фразеологічних одиниць з відповідним емоційно-експресивним забарвленням.

Лексичні повтори у творі «Великий Гетсбі» забезпечують єдність та зв'язкість тексту. Ба більше використання лексичних повторів робить текст твору динамічним та емоційним. За рахунок вживання у творі значної кількості повторів, яких можемо вважати тотожними автор цілком і повністю домагається бажаного емоційного впливу. Більше того, твір стає набагато експресивнішим і мелодійнішим, особливо прослідковується це у монологічному мовленні героїв. Завдяки використанню повторів автор з легкістю реалізовує усі зображально-виражальні можливості мови твору, що робить твір насиченим і цікавим з точки зору лексики. Варто навести невеликий уривок із твору для того, щоб продемонструвати наскільки динамічним та експресивним стає текст завдяки використанню повторів:

«I spoke to her, he muttered, after a long silence. I told her she might fool me but she couldn't fool God. I took her to the window— With an effort he got up and walked to the rear window and leaned with his face pressed against it, —and I said 'God knows what you've been doing, everything you've been doing. You may fool

me but you can't fool God!» [54, p.170]. Завдяки лексичному повтору анафорі речення стає динамічним та завдяки повтору автор досягає певного впливу на читача, а саме донести афоризм - *You may fool me but you can't fool God!*

Лексичні повтори у творі, що досліджується виражаються повнозначними частинами мови, серед яких іменник та прикметник – найвживаніші, а також службовими словами (сполучниками, частками) та вигуками.

«*He knew that when he kissed this girl, and forever wed his unutterable visions to her perishable breath, his mind would never romp again like the mind of God*» [54, p.81]. Повторення смислового іменника mind у реченні несе в собі сильне емоційне навантаження на читача, адже повтор підсилений художнім порівнянням *his mind would never romp again like the mind of God*.

«*I love to see you at my table, Nick. You remind me of a— of a **rose**, an absolute **rose**. Doesn't he?*» She turned to Miss Baker for confirmation. «*An absolute **rose**?*» This was untrue. *I am not even faintly like a **rose***» [54, p.17]. Лексичні повтори іменників являються досить поширеними. У даному реченні повторення смислового іменника **rose** робить портретний опис героя експресивним та витонченим, для цього автор поєднує повтор із художнім порівнянням.

Також твір містить речення, що мають повтори займенників, наприклад:

«*Wild rumors were circulating about her—how her mother had found her packing her bag one winter night to go to New York and say goodbye to a soldier who was going overseas*» [54, p.81]. Повторення займенника her, що простежується у реченні надає йому ритмічного інтонування, ба більше у даному прикладі повторення займенника увиразнює значення цього займенника для самого оповідача, та передає напруження, неспокій Тома Б'юкенена стосовно Дейзі та її матері.

Вагомим є також те, що у творі зустрічаємо дуже часто лексичні повтори, що виражені вигуками, наприклад:

«*O, my Ga-od! O, my Ga-od! Oh, Ga-od! Oh, my Gaod!*» [54, p.148]. Повтор застосований у цьому реченні має на меті привернути увагу читачів до ситуації, що склалася із Дейзі після того як вона наїхала на людину, використання повтору

вираженого вигуком *O, my Ga-od!* також увиразнює інтонаційний фон цієї події у творі.

Також досить чисельним є повтор прикметників як наведено у прикладах нище:

«*He knew that Daisy was **extraordinary** but he didn't realize just how **extraordinary** a 'nice' girl could be*» [54, p.152]. Повтор прикметника *extraordinary* у реченні розкриває характеристику Дейзі, яка була досить *extraordinary* з точки зору Тома і повторення його у реченні автором двічі свідчить про те, що автор хотів наголосити про таку рису героїні для читача.

«*He's **singing** away— **her voice sang** —It's **romantic**, isn't it, Tom?' 'Very **romantic**, ' he said, and then miserably to me*» [54, p.19]. У наведеному реченні знаходимо повторення і дієслова *singing - sang* і прикметника *romantic*, що в сукупності робить речення не лише динамічним, а й експресивним.

«*Doubtless there was a **certain** struggle and a **certain** relief*» [54, p.162]. Прикметник *certain* повторений двічі у реченні передає внутрішні переживання Дейзі, її внутрішню боротьбу і полегшення після розмови із Томом.

Повтори створюють ритмічність і влучно передають атмосферу твору, наприклад:

«*This is a **terrible mistake**, he said, shaking his head from side to side, a **terrible, terrible mistake***» [54, p.94]. Застосування анафори *a terrible mistake - a terrible, terrible mistake* вираженого повторенням прикметника негативної конотації *terrible* у реченні підкреслює ідею, що Дейзі вчинила неправильно, додає більшого драматизму та виразності.

Повторення і дієслів зустрічаються у творі теж досить часто, наприклад:

«*The other girl, Daisy, made an attempt to rise—she leaned slightly forward with a conscientious expression— then she **laughed**, an absurd, charming little **laugh**, and I **laughed** too and came forward into the room*»[54, p.11]. Повтор дієслова *laughed* і його похідного іменника *laugh* має на меті продемонструвати легковажність та несерйозність Дейзі на одній із вечірок у домі Гетсбі.

Лексичні повтори, представлені вище, виконують емоційно-експресивну функцію та завдяки їх застосуванню досягається автором бажаний стилістичний ефект на читача.

Твір містить і велику кількість уривків, у яких вміло переплітає множинні лексичні повтори із іншими мовними засобами. Наведемо невеликий уривок із твору:

«Her face was sad and lovely with bright things in it, bright eyes and a bright passionate mouth—but there was an excitement in her voice that men who had cared for her found difficult to forget: a singing compulsion, a whispered ‘Listen,’ a promise that she had done gay, exciting things just a while since and that there were gay, exciting things hovering in the next hour» [54, p.12]. У цьому уривку містяться і лексичний повтор прикметника позитивної конотації **bright**, що позначає і речі, і очі, і рот - **bright things, bright eyes, bright mouth** з метою створення експресивної портретної характеристики героїні. Автор підсилює експресивність оповіді іншим повтором прикметника, та похідного від нього іменника **exciting things, excitement**, і досягає максимального ефекту завдяки застосуванню анафори. Уривок із твору настільки багатий, адже тут окрім лексичних повторів зустрічаємо і використання прикметників, іменників, книжної лексики, метафори, що в сукупності створює довершений художній опис.

Таким чином, лексичні повтори є досить вагомими для автора, адже саме завдяки їх широкому застосуванню автору вдається підсилити образні характеристики героїв, надати мовленню героїв милозвучності та динамічності. Завдяки повторам авторові вдалося оформити художній текст твору як семантично та структурно зв'язне ціле, що надає роману особливого звучання.

Нейтральна лексика твору є досить чисельною, адже є засобом вираження особливостей індивідуально-авторського стилю. Використання нейтральної лексики в мовленні героїв, особливо у монологічному мовленні надає засобам нового звучання, і робить його зрозумілим для всієї когорти читатів. Саме до нейтральної лексики твору відносимо найвживаніші частини мови, такі як *прикметники, іменники, дієслова та прислівники, вигуки*.

Вигуки та вигукові конструкції зустрічаємо на протязі усього роману, адже вигуки у творі виконують експресивну функцію. Насамперед, вони покликані виражати увесь спектр емоцій та почуттів усіх героїв даного художнього твору. Окрім цього, вони роблять мовлення героїв експресивним та динамічним, надають особливого колориту.

Варто навести найуживаніші приклади вигуків та вигукових конструкцій, що зустрічаються у творі найчастіше. До таких відносимо:

‘*Oh, my God!*’ [54, р.67]. Дану вигукову конструкцію зустрічаємо майже у всіх монологіях. Вона несе як позитивне так і негативне значення. Одним із найчастіших позитивним значень – це спосіб реагувати на щось проявляючи здивування, захват, цікавість. З негативної точки зору вигукову конструкцію герої вживають у складних, напружених ситуаціях. Наприклад, коли Гетсбі збив машиною людину, чи коли Дейзі була на вечірці і розмовляла з Томом.

‘*Ah-h-h!*’ [54, р.39]. Вигук ‘*Ah-h-h!*’ найбільше був помічений у суперечках Тома і Гетсбі.

‘*How gorgeous!*’ [54, р.12]. Вигукова конструкція притаманна мовленню Дейзі і несе в собі позитивну конотацію.

‘*Crazy about him!*’ [54, р.38]. У даному випадку вигукова одиниця створила ефект автентичності, достовірності емоційного прояву героїні твору.

‘*Oh—h!*’ [54, р.182]. Вигуки ‘*Oh—h!*’ у творі помічено здебільшого у ситуаціях, коли герої виражали своє обурення, гнів, страх та розчарування.

What thoroughness! [54, р.50]. У творі помічені вигукові конструкції, що мають структуру *What + прикметник/adj* і здебільшого виражають емоції героїв, як позитивні, так і негативні.

Загалом, вигуки та вигукові конструкції служать здебільшого для вираження емоцій, передачі почуттів і намірів героїв твору, і несуть важливу інформацію для читача і загального сприйняття твору.

Прикметники є досить важливими у художньому творі. Вживаючись безпосередньо із іменниками, вони не лише конкретизують усе те, що називають іменниками, а й, звичайно, допомагають читачеві сприймати подану інформацію

у різних конотаціях. Прикметники твору покликані передавати статичні ознаки не тільки за кольором, а й за розміром та формою, і, звісно, якостями, тобто властивостями, що покликані тим самим формувати художні образи в уяві читачів твору. Твір надзвичайно багатий прикметниками і особливо це відчувається у портретному описі або монологі, що розкривають внутрішній світ героїв. Деякі уривки з тексту твору настільки багаті прикметниками, що це не може не зачаровувати читачів. Наприклад, варто продемонструвати уривок із твору, у якому налічується аж 9 прикметників (*constant, turbulent, grotesque, fantastic, ineffable, tangled, each, vivid, and oblivious*) позитивної коннотації:

*«But his heart was in a **constant, turbulent** riot. The most **grotesque and fantastic** conceits haunted him in his bed at night. A universe of **ineffable** gaudiness spun itself out in his brain while the clock ticked on the wash-stand and the moon soaked wet light his **tangled** clothes upon the floor. Each night he added to the pattern of his fancies until drowsiness closed down upon some **vivid** scene with an **oblivious** embrace»*[54, p. 132].

Також у творі особливого значення мають прикметники, що позначають особливості характеру, вдачі, інтелекту, фізичні ознаки, наприклад:

*«The sister, Catherine, was a **slender, worldly** girl of about thirty with a **solid sticky** bob of red hair and a complexion **powdered milky white**. She came in with such a **proprietary haste** and looked around so **possessively** at the furniture...»* [54, p.33].

Особливо варто зауважити прикметники, що описують багатство та статус, наприклад *wealthy* [54, p.23], *well-to-do* [54, p.54], *splendid* [54, p.58], *ancestral* [54, p.79], *respectful* [54, p.123], *remarkable* [54, p.5], *prosperous* [54, p.34] коли автор описує американців (*Americans*). Необхідно підкреслити, що більшість прикметників твору є з яскраво вираженою позитивною конотацією.

Отже, різноманітність вжитих письменником прикметників у творі вражає, надає різнобарвності і значущості посилю автора. Варто також зауважити, що прикметники у творі варто характеризувати за їх структурою, яка в основному є простою, тобто однокомпонентна, наприклад *respectful*, і

зустрічаємо також і складні прикметники – двокомпонентні, наприклад *well-to-do*.

Іменники. Вживання іменників, що несуть смислове навантаження є характерною рисою прози Ф.С.Фіцджеральда. Тому наявність таких іменників у творі як *triumph; thoroughness; realism* [54, p.50], а також значної кількості іменників, що позначають матеріальне *business, luxury, splendour, pearls*, окрім цього іменники, що позначають музику і вечірки *party, dance, music, singing, songs, lyrics*, а також іменники, що позначають воєнну лексику, оскільки твір ще являється зразком втраченого покоління *war, officer, gun, war-time* домінують у творі і являються особливістю автора для відтворення концепту «Американської мрії» та «епохи джазу і епохи втраченого покоління». Доцільним буде приклад із твору:

«*Instead of rambling **this party** had preserved a dignified **homogeneity**, and assumed to itself the function of representing the staid nobility of the countryside—East Egg condescending to West Egg, and carefully on guard against its **spectroscopic gayety***» [54, p.49].

Прислівники у творі виконують важливі експресивні функції. Саме прислівники найбільше вживаються автором для того, щоб характеризувати як дію, що виконують герої, так і процес та ознаку більш точно, надавши їй певної конкретизації. Необхідно також наголосити на тому, що прислівники твору домомагають читачам дослідити авторське світобачення та його специфіку. Завдяки використанню значної кількості прислівників автор твору утворює несподівані й експресивні образи, що варті уваги.

Найчастіше у творі зустрічаємо: *Tentatively* [54, p.56], *Incessantly* [54, p.6], *Apologetically* [54, p.89], *possessively* [54, p.32].

Необхідно також навести речення із твору як приклад вживання прислівників:

You see?’ cried Catherine **triumphantly** [54, p.37];

‘*Oh, do you like Europe?*’ she exclaimed **surprisingly** [54, p.151];

‘*You live in West Egg,*’ she remarked **contemptuously** [54, p.14];

'Do they miss me?' she cried *ecstatically* [54, p.12].

У всіх наведених прикладах вище можна спостерігати наскільки різноманітними є прислівники, що свідчить про багатство мови автора. Окрім того, усі наведені вище прислівники вживають після дієслова і звучать досить експресивно і неочікувано, особливо *cried ecstatically*, ' *cried Catherine triumphantly*.

Дієслова. Особливу увагу варто приділити вживанню дієслів, адже автор твору активно послуговувався ними для досягнення конкретних цілей цього художнього твору. Саме тому у творі можна виокремити:

-дієслова мовлення, такі як: *to blurt, to whisper, to exclaim, to argue, to croon, to ejaculate, to enjoin, to employ, to protest, to snort, to whimper*;

-дієслова, що апелюють до почуттів, емоцій та стереотипів адресата, створюють емотивний зміст і емотивну тональність тексту, наприклад у творі дуже часто можна зустріти *be crazy about* - 'You were **crazy about** him for a while,' said Catherine. '**Crazy about** him!' cried Myrtle incredulously. 'Who said I was **crazy about** him? I never was any more **crazy about** him than [54, p.38-39]; *announce* - 'You're very polite but I belong to another generation,' he **announced** solemnly [54, p.123];

- дієслова, що виражають бажання / небажання вчинити дію або піддатися їй: *want, wish, desire, crave, long, hate, loathe* та багато інших;

-дієслова, що позначають матеріальність, наприклад: *to make money, to pick up a great deal of money, to finance, to inherit, to own, to possess*

-дієслова, що характеризують людську ходу. Твір багатий на наступні дієслова: *to flounce, to loiter, to shoulder, to slink, to stalk, to straggle, to sweep*;

- дієслова, що описують рух, наприклад: *to scamper, to scurry, to creep, to dart*);

- дієслова, що зображують манеру дивитись, наприклад: *to glance, to glare, to inspect, to scrutinize, to scim, to gaze, to look, to squint*.

Топоніми, використані у романі відносимо до лексичних засобів твору, адже вони несуть певний зміст та допомагають авторові відтворити реальну

дійсність того часу, створюючи таким чином конкретний простір, у межах якого триває сюжетна лінія, діють головні й другорядні герої твору. Важливим є також і те, що топоніми розглядаємо як важливі компоненти художнього тексту, що є необхідними для реалізування авторських ідей. На сторінках твору знаходимо топоніми, що позначають:

1) у тексті твору можна прослідкувати антитезу *East / West* [54, p.67], яка присутня у романі, а також назви деяких американських штатів, районів та міст, наприклад: *West Egg*[54, p.12], *Nevada*[54, p.97], *California*[54, p.34], *Detroit*[54, p.87], *Lake Superior*[54, p.116], *St. Paul*[54, p.166], *Milwaukee* [54, p.55]та багато інших.;

2) назви вулиць та районів *Нью-Йорка*: (*the 158th Street*[p.25], *the 33rd Street*[54, p.67], *42nd Street*[54, p.71], *Broadway*[54, p.122];

3) назви готелів та апартаментів, наприклад: *the Plaza Hotel*[54, p.134], *Seelbach Hotel*[54, p.156], *Santa Barbara Hotel*[54, p.119], *Murray Hill Hotel*[54, p.83];

4) інші місця: *Versailles*[54, p.9], *Asheville*[54, p.174], *Hot Springs ma Palm Beach* [54, p.181].

Професіоналізми – це слова або мовленнєві звороти, характерні для мови людей певних професій. Професійна лексика, яка вжита у творі відображає тогочасні професії та роди занять. У творі зустрічаємо наприклад:

«*A lot of these newly rich people are just big **bootleggers**, you know*»[54, p.115]. Автор часто звертається до слова **bootleggers**, що означає підпільний торговець спиртними напоями під час дії Сухого закону в США і таким чином розкриває один із способів збагачення у тогочасному суспільстві.

Крім цього, часто автор використовує наступні професіоналізми, професії, що були популярними у суспільстві, зокрема *an elevator-boy* [54, p.11], *a silver polisher* [54, p.57], *a caddy*[54, p.118], *the oil man* [54, p.10], *clerks, bond-salesmen*[54, p.65], *chambermaids* [54, p.83], *maid* [54, p.95].

«*Well, he wasn't always **a butler**; he used to be the **silver polisher** for some people in New York that had **a silver service** for two hundred people*» [54, p.17]. Автор

згадує у творі професію полірувач взуття *silver polisher* і сервіс полірування взуття *a silver service*. Окрім цього речення містить назву іншої професії *a butler*.

«*Evidently some wild wag of an oculist set them there to fatten his practice in the borough of Queens, and then sank down himself into eternal blindness or forgot them and moved away*» [54, p.26]. У творі також зустрічаємо *an oculist* та інші види лікарських професій.

До професіоналізмів відносимо і військові звання, згадані у творі, адже твір являється прикладом «втраченого покоління», тому такої лексики налічується достатньо для того, щоб висвітлити автором усі нюанси війни, наприклад:

«*I accepted a commission as first lieutenant when it began. In the Argonne Forest I took two machine-gun detachments so far forward that there was a half mile gap on either side of us where the infantry couldn't advance. We stayed there two days and two nights, a hundred and thirty men with sixteen Lewis guns, and when the infantry came up at last they found the insignia of three German divisions among the piles of dead. I was promoted to be a major and every Allied government gave me a decoration—even Montenegro, little Montenegro down on the Adriatic Sea!*» [54, p.71]. Даний уривок містить багато професіоналізмів військової тематики *commission, lieutenant, machine-gun detachments, Lewis guns, German divisions, Allied government* – це свідчить про відгомін втраченого покоління і про бажання автора донести його наслідки, зображуючи долі героїв.

Таким чином, використання професіоналізмів дало змогу авторові відтворити життя американців, їхній побут, культуру та особливості.

Сленгізми. Сленг у творі підкреслює емоційно-експресивну функцію мовлення. Проте найважливішою функцією сленгу можна вважати надання мовної колоритності.

Найуживанішим сленгізмом у досліджуваному творі являються слова Гетсбі, які він промовляє майже до усіх і дуже часто *old sport*:

‘*I don't trust him, old sport.*’ [54, p. 154];

«*I want to wait here till Daisy goes to bed. Good night, old sport*» [54, p.156];

Назви деяких речей та машин також відносимо до сленгізмів:

«*It's a blue car, a coupé*» [54, p.151];

«*At 158th Street the cab stopped at one slice in a long white cake of apartment houses*» [54, p.28]. Такі сленгізми як *a coupé*, *the cab* вживаються неодноразово на протязі всього роману.

Таким чином, серед проаналізованих лексичних засобів автор найбільше використовує літературну лексику, фразеологізми, лексичні повтори, іменники, прикметники, дієслова, прислівники, топоніми.

2.2. Використання літературної лексики (книжні слова)

Аналіз фактичного матеріалу доводить, що літературна лексика, яку також визначаємо як книжні слова, виконує у творі декілька важливих функцій, головною з яких являється опис тогочасної дійсності з усіма можливими деталями і нюансами.

Так, твір «**Великий Гетсбі**» налічує велику кількість літературної (книжної) лексики, яку користуючись класифікацією запропонованою І.Р.Гальперінім варто поділити у літературному творі на [14, с.24]:

1.) загальну літературно-книжну лексику. До цієї групи варто віднести слова, що мають латинське і французьке походження, необхідно також підкреслити, що таких слів у творі чимало. Варто навести декілька прикладів із твору:

«*The silhouette of a moving cat wavered across the moonlight and turning my head to watch it I saw that I was not alone*» [54, p.24]. Вживання слова *silhouette* у наведеному реченні французького походження надає оповіді певної офіційності та піднесеності.

«*I knew now why her face was familiar—its pleasing contemptuous expression had looked out at me from many rotogravure pictures of the sporting life at Asheville*» [54, p.21]. Слово *rotogravure* у описі картини *rotogravure pictures* вносить у опис нотку урочистості.

«*The chauffeur—he was one of Wolfshiem's protégés— heard the shots— afterward he could only say that he hadn't thought anything much about them*» [54,

р.171]. Книжні слова французького походження такі як *chauffeur*, *protégés* вживаються автором з метою відтворити події твору дуже детально, а також з бажанням широко представити портретну характеристику героїв.

Впаховуючи це необхідно наголосити, що твір містить значну кількість запозичень саме з французької мови, адже добре відомим є те, що французька культура на той час була достатньо впливовою не лише серед країн Європи, а й на США також, що і знаходить свій відгомін у творі. Зокрема, на сторінках твору знаходимо слова такі як: *beaux* [54, p.135], *glamor* [54, p.63], *chauffeur* [54, p.98], *limousine* [54, p.83], *French windows* при описі особняків [54, p.31].

«*We walked through a high hallway into a bright rosycolored space, fragilely bound into the house by **French windows** at either end*» [54, p.10]. Так, автор при описах застосовує *French windows*.

Варто також відзначити, що цій групі властивий особливий книжно-літературний характер, особливо це стосується таких слів, що виражені такими частинами мови як прикметник чи прислівник.

Наприклад при описах інтер'єру автор найчастіше застосовує іменники а *mansion* [54, p.84], *Interior* [54, p.18], *Chandelier* [54, p.17], прикметники *Bizarre* [54, p.67], *Sumptuous* [54, p.24], *Buoyed* [54, p.41].

Коли автор відтворює картину буржуазного суспільства звертається до застосування тих книжних слів, з допомогою яких зображує усі його риси, його культуру та соціальні норми, звичаї і правила. Наприклад, застосовує такі іменники як *Luncheon* [54, p.122], *Hostile* [54, p.92], *Bonnet* [54, p.35], *Vicinity* [54, p.186], *Janitor* [54, p.176], *Gayety* [54, p.17], *Hauteur* [54, p.10] або для відтворення тогочасної атмосфери, що пронизує весь твір використовує прислівники *Jovially* [54, p.52], *Languidly* [54, p.38], *Incredulously* [54, p.11], *Vigorously* [54, p.186].

Портретна характеристика героїв дуже деталізована автором, особливо це вбачається у застосуванні описових прикметників *Riotous* [54, p.113], *Fragile* [54, p.21], *Pathetic* [54, p.8].

‘*Sophisticated—God, I’m sophisticated!*’ [54, p.21]. У даному реченні автор застосовує прикметник *sophisticated!*, що повторюється двічі, щоб надати опису ще більшої піднесеності та урочистості.

«*Upstairs, in the solemn echoing drive she let four taxi cabs drive away before she selected a new one, lavender-colored with grey upholstery, and in this we slid out from the mass of the station into the glowing sunshine*» [54, p.30]. Варто також наголосити на тому, що автор вдається до застосування великої кількості прикметників, які надають описам урочистості та вживаються з метою детально відтворити атмосферу, в якій відбувалися події твору, так автор дуже часто використовує прикметник позитивної конотації *solemn*.

«*We drove over to Fifth Avenue, so warm and soft, almost pastoral*» [54, p.31]. У цьому реченні прикметник *pastoral* підкреслює та підсилює усе емоційно-оцінне забарвлення опису.

2.) функціонально літературно-книжну лексику. Необхідно зазначити, що до цієї групи відносимо ту лексику твору, яка вирізняється неоднорідністю та різнитья за своєю функцією у творі. Так до цієї групи варто віднести терміни, які знаходимо у творі, а також варваризми, поетизми, архаїчні слова та історизми. Важливим є також те, що ця група слів надає образності у творі і підсилює характерні риси персонажів.

Варто навести наступні приклади із твору:

«*I lived like a young rajah. So the whole caravansary had fallen in like a card house at the disapproval in her eyes*».

«*First he nodded politely, and then his face broke into that radiant and understanding smile, as if we’d been in ecstatic cahoots on that fact all the time*» [54, p.164].

Важливо також зазначити, що до літературної лексики твору (книжних слів) відносимо суспільно – політичну лексику, абстрактну лексику та терміни. Необхідно також подати кількісну характеристику літературної лексики твору. У діаграмі нижче можна чітко спостерігати тенденцію автора до значного використання суспільно-політичної лексики, менш частотним є

використання абстрактної лексики і найменше автор твору вдавався до застосування термінів.

Рис.3 Частотність вживання книжної лексики у творі «Великий Гетсбі»

Суспільно-політична лексика твору передбачає вживання слів, які в основному передають особливості буржуазних відносин, наприклад вживання таких слів як *Transaction, bureau*:

«*She had it wrapped in tissue paper on her **bureau***» [54, p.169]. У цьому реченні слово **bureau** за допомогою якого влучно відтворює основне з бажань автора- відтворення тогочасного бачення буржуазного суспільства. І також варто додати, що слово **bureau** вживається у творі багаторазово.

До суспільно – політичної лексики відносимо слова, що позначають соціальні категорії людей та стани, наприклад на сторінках твору знаходимо слова *Bond man* (кріпак), *hierarchy* (ієрархія), *Proprietor* (власник), *Regal* (царський), *Peasantry* (селянство), *Paternal* (батьківський), *Fraternal* (братський), *drug business, the oil business* та багато інших, що позначають соціальні верстви населення – представників «Американської мрії» - як однієї з найголовніших складових культури та історії американського народу, його

менталітету та усіх особливостей як соціального так і політичного життя у цей період.

Суспільно –політична лексика влучно передає читачеві основну тему твору - багатство та статус, наприклад описуючи Гетсбі використовує іменник *authority* для позначення голосу - *authority of his voice* [54, p.174].

До цієї когорти відносимо і прислівники, і прикметники, і дієслова, що вжиті з метою зображення та характеристики усіх соціальних прошарків населення згаданих у творі:

« *She came in with such a **proprietary haste** and looked around so **possessively** at the furniture that I wondered if she lived here* » [54, p.5]. Наприклад, у наведеному реченні є вжито прикметник *proprietary*, що показує аристократичність героїні, її власність, і доповнює образ прислівник *possessively*.

Наприклад: «*The Carraways are something of a **clan** and we have a tradition*» [54, p.5];

«*Ladies and gentlemen, he cried 'I'm one of these trusting **fellas** and I don't think*» [p.169];

«*Americans, while occasionally willing to be serfs, have always been obstinate about being **peasantry***» [54, p.95];

«*Gatsby's **notoriety**, spread about by the hundreds who had accepted **his hospitality** and so become **authorities** on his past, had increased all summer until he fell just short of being news*» [54, p.104]. У реченнях наведених вище зустрічаються слова, що чітко позначають тогочасні соціальні прошарки населення: *clan*, *peasantry*, *notoriety* та соціальні норми поведінки, вживаючи такі слова як: *Ladies and gentlemen*, *fellas*, *hospitality*, *authorities*.

«*Instead of rambling this party had preserved a **dignified homogeneity**, and assumed to itself the function of representing **the staid nobility of the countryside**— East Egg condescending to West Egg, and carefully on guard against its **spectroscopic gayety***» [54, p.49]. Суспільно –політична лексика твору в основному виражена іменниками або словосполученнями прикметник +іменник, як у наведеному реченні *a dignified homogeneity*, *spectroscopic gayety*, або *the staid nobility of the*

countryside що додає особливого звучання тексту роману, робить його пафосним і піднесеним.

Абстрактна лексика також є досить чисельною у творі, розглянемо наступні приклади, які дуже часто повторюються на сторінках твору: а *somnambulatory abstraction* [54, p.75], *phantom* [54, p.4], *grotesque* [54, p.38].

У нище наведених реченнях з твору автор використовує наступну лексику, *turbulence, pompadour, Platonic conception, the incarnation, pasquinade*, що має стилістично нейтральне забарвлення, проте в окремих випадках надає роману книжного, наукового характеру та створює певну художню образність:

«*Tom would drift on forever seeking a little wistfully for the dramatic **turbulence** of some irrecoverable football game*» [54, p.9];

«*I adore it!*» exclaimed Daisy. «***The pompadour!** You never told me you had a **pompadour**—or a yacht*» [54, p.100]. У даному реченні думку автора допомагає доречно вжитий прийом тавтології, заснований на абстрактному іменнику *pompadour* французького походження, що характеризує вишуканий стиль і аристократичні вподобання Дейзі.

«*The truth was that Jay Gatsby, of West Egg, Long Island, sprang from his **Platonic conception** of himself*» [54, p.105]. За допомогою словосполучення *Platonic conception*, автор розкриває читачам портретну характеристику самого Джея Гетсбі.

«*At his lips' touch she blossomed for him like a flower and **the incarnation** was complete*» [54, p.119]. Абстрактний іменник *the incarnation* дуже влучно передає відчуття героя, його стан закоханості у Дейзі.

«*I thought the whole tale would shortly be served up in racy **pasquinade***» [54, p.174]. У цьому реченні абстрактний іменник *pasquinade* відтворює усю сатиричність промови Тома на вечірці.

«*Mr. McKee was a pale **feminine** man from the flat below*» [54, p.33].

Отже, варто підсумувати, що абстрактна лексика твору є достатньо різноманітною і багатофункціональною.

Терміни. Іншим лексичним засобом, на якому варто зосередити увагу являються терміни твору. Попри велику кількість дефініцій, у нашій роботі розуміємо терміни як певні слова або словосполучення, які найчастіше вживаються для точного означення певного поняття з будь –якої галузі[26, с.133].

Саме терміни як структурні елементи художнього мовлення зустрічаємо у творі доволі часто, оскільки автор вживає їх з різноманітною метою, але в основному усі терміни вжиті у творі в прямому значенні, адже автор правдиво й реально описує дії, події, певні явища, тобто дає читачеві конкретну і правдиву інформацію. Саме тому роман містить низку виробничих, музичних, військових, політичних, фінансових та інколи навіть біологічних термінів.

Варто розглянути деякі з них детальніше, наприклад:

*«I bought a dozen volumes on **banking and credit and investment securities**, and they stood on my shelf in red and gold like a new money from the mint, promising to unfold the shining secrets that only were known by some people»* [54, p. 80]. У даному реченні автор коли характеризує Ніка застосовує низку фінансових термінів, таких як **banking, credit, investment securities** для того, щоб продемонструвати чим займається Нік і що його цікавить.

*«Mrs. Wilson's mother which hovered like **an ectoplasm** on the wall»* [54, p.34]. Дане речення містить біологічний термін **an ectoplasm**, який автор органічно поєднує із художнім порівнянням.

Оскільки твір відносимо до епохи «джазу», то беззаперечним є те, що у творі наявна велика кількість музичних термінів, наведемо наступний уривок з твору:

*«....relieving the **orchestra** for a moment of the burden of the **banjo** or the **traps**. By midnight the hilarity had increased. A celebrated **tenor** had sung in Italian and a notorious **contralto** had sung in **jazz** and between the numbers people were doing 'stunts' all over the garden..»* [54, p. 51]. Як можна побачити, то речення містить низку музичних термінів, виражених іменниками і простої структури, наприклад **orchestra, banjo, traps, tenor, contralto, jazz, 'stunts'**.

Такі абстрактні поняття як *skepticism incredulity, self-absorption, conceit* також відносимо до термінів.

Загалом, проаналізувавши вживання термінів у творі варто виокремити їхні наступні функції:

- 1) номінативну;
- 2) емоційно-експресивну;
- 3) символічну.

Таким чином, літературна лексика надає твору своєрідного експресивно-емоційного забарвлення, часом метафоричного значення, додаткових смислових відтінків, нових асоціативних та функціональних нашарувань.

Основною функцією літературної лексики у даному творі є надати твору відтінку піднесеності та легкої офіційності, певної науковості та урочистості, а також передати специфічний колорит одного із найбільш яскравих культурноісторичних періодів США – «епоха джазу», особливості національного так і історичного значення тогочасного суспільства.

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІЗ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ТВОРІ Ф.С.ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»

Метою третього розділу нашого дослідження є проаналізувати вживання стилістичних засобів, які вдалося ідентифікувати в художньому тексті. Стилiстична палiтра твору є досить рiзноманiтною i цiкавою з огляду на проблеми порушенi у творi письменником та вiдтворення перiоду «Ревучих двадцятих», що зумовило використання iз зображувально-виражальною метою всiх стилiстичних засобiв, що надають твору яскравої виразностi, певної образностi та, звiсно ж, особливого емоцiйного вiдтiнку. Стилiстичнi засоби вживаються у тексті твору для досягнення бажаних комунікативних цiлей автора твору i несуть в собі певну iнформативностi, експресивностi, образностi, апелюють до емоцiй, адже тематика та коло порушених у творi проблем є не тiльки змiстовно-реалістичним вiдтворюванням дiйсностi, а й несуть у собі стилістично-оцiнний вiдтiнок.

Аналіз фактичного матерiалу демонструє велику кiлькiсть стилістичних засобiв, таких як iронiя, метафора, антитеза, епiтет, гiпербола, порiвняння, метонiмiя.

Проведений кiлькiсний аналіз частотностi застосування стилістичних засобiв автором дав змогу виявити тi засоби стилістики, до яких автор твору вдавався найбільше i тi, котрi застосовував не так часто. Результати вiдображенi у дiаграмі нище.

Отже, вiдповiдно до результатiв дослідження найчастiше автор вдавався до використання епiтетiв, якi доминують у творi, демонструючи 23% iз загальної кiлькостi стилістичних тропiв, оскiльки саме епiтети являються засобом деталiзацiї ознаки та її iнтенсивностi i вiдображенням авторського бачення свiту. Найменше автор вдавався до застосування антитези -5% iз загальної кiлькостi проаналiзованих засобiв. Поряд iз епiтетами широко застосовувались автором порiвняння та метафори, застосування метонiмiї, гiперболи i iронiї є також значним про що свiдчать результати вiдображенi у дiаграмі нижче.

Рис.4 Частотність вживання стилістичних засобів твору

Відповідно до результатів відображених на діаграмі, можна чітко спостерігати якими ж засобами автор послуговувався найбільше і до яких вдавався не так часто. Найчастіше, як засвідчує аналіз, письменник послуговується епітетами, метафорами, порівняннями. До таких стилістичних засобів як іронія, антитеза, гіпербола та метонімія звертається менше, проте варто відзначити, що манері письменника характерне вміле і органічне переплітання і поєднання усіх стилістичних засобів, що робить мову твору вишуканою і неповторною.

Необхідно описати та проаналізувати кожний стилістичний засіб більш детально.

3.1. Іронія

Іронію трактуємо та розглядаємо у даному дослідженні як стилістичний засіб, що являє собою перенесення значення, яке ґрунтується на контрастному протиставленні як форми самого виразу так і його змісту безпосередньо. Оскільки твір являється розвінчанням поняття «американська мрія», то, у творі автор підходить до цього питання іронічно, що проявляється здебільшого у портретних характеристиках, так і у описах будівель, маєтків, всього, що могло

б свідчити про розкішне життя. У творі знаходимо і розуміємо іронію у мовленнєвих ситуаціях, які постають як одне ціле і лише в контексті вдається ідентифікувати іронію автора, яку він передає через своїх героїв. Саме тому іронія є тим стилістичним засобом, що найяскравіше передає відношення автора до зображуваних подій [26, с.124].

З перших сторінок твору автор вже іронічно підходить до висвітлення деяких тем. Наведемо уривок із твору:

«*The one on my right was a colossal affair by any standard – it was a factual imitation of some Hotel de Ville in Normandy, with a tower on one side, spanking new under a thin beard of raw ivy, and a marble swimming pool, and more than 40 acres of lawn and garden. It was Gatsby’s mansion. Or rather, as I didn’t know Mr. Gatsby it was a mansion inhabited by a gentleman of that name. My own house was an eyesore, but it was a small eye-sore, and it had been overlooked, so I had a view of the water, a partial view of my neighbor’s lawn, and the consoling proximity of millionaires – all for eighty dollars a month*» [54, р.4]. Уривок яскраво висвітлює явище іронії, адже беззаперечним прикладом іронії у творі слугує опис будинку Гетсбі, яка має на меті висміяти іронічно розкіш, зокрема величність будинку Гетсбі «*a colossal affair by any standard – it was a factual imitation of some Hotel de Ville in Normandy*» у порівнянні із будинком Ніка, що описується як «*an eyesore*». Необхідно додати, що іронія виражається метафорою «*it was a colossal affair*», що характеризує будинок як «величезний» і в цьому відчувається іронія автора, адже через стилістичні засоби він виражає своє несприйняття світу господаря будинку. Варто також зазначити, що у даному випадку це сатирична іронія, яка як стилістичний засіб має на меті показати соціальні пороки, а саме різницю між двома верствами населення, підкреслення та висміювання розкоші.

Іншим яскравим прикладом іронії слугує речення:

«*After that I lived like a young rajah in all the capitals of Europe—Paris, Venice, Rome—collecting jewels, chiefly rubies, hunting big game, painting a little, things for myself only, and trying to forget something very sad that had happened to me long ago*» [р.28]. У даному прикладі іронія виражається порівнянням *I lived*

like a young rajah. Прикладом вираження іронії є ситуація, у якій Гетсбі прирівнює себе до Індійського принца називаючи себе раджою, хоча насправді це далеко не так.

Твір містить також і багато інших прикладів іронії, що виражають безпосередньо авторську точку зору, та виступають засобами реалізації суб'єктивно-оцінної модальності, і, таким чином, засобом реалізації авторської позиції. Варто проаналізувати наступний приклад іронічного висловлювання:

“I hate careless people. That’s why I like you.” [54, p.89]. Слова сказані Джорданом Бейкером до Тома Бюкена після однієї із вечірок у домі Гетсбі, у яких Джордан іронічно висміює вдачу Тома назвавши його *careless*. Даний приклад іронії можна вважати вербальною, адже вербальна іронія виникає саме тоді, коли людина, у даному випадку герой твору каже або робить щось одне, а справжнє значення мовлення або дії є протилежним, що і спостерігаємо у даному випадку. Окрім цього, іронія виражається антитезою у наведеному реченні.

Іронічним вважаємо і наступне висловлювання сказане Дейзі:

«You’re a rotten driver,’ I protested. ‘Either you ought to be more careful or you oughtn’t to drive at all» [54, p.148]. Також до іронії відносимо і ситуацію, коли Дейзі критикувала Ніка за водіння назвавши його *a rotten driver*.

Отже, розглядаючи функції іронії, необхідно вказати на те, що письменник здебільшого вживає її з метою замаскувати своє безпосереднє ставлення до описуваного явища, а вже читач твору судячи з контексту та загального сприйняття має самостійно експлікувати значення та роль іронії і іронічних висміювань.

3.2. Гіпербола

Гіпербола як стилістичний засіб також є важливою у творі, що досліджується і означає навмисне перебільшення певної якості предмета чи явища. Цей троп виражається у творі, що досліджується різними частинами мови. Найчастіше, наприклад, іменниками (*a great big hulking*), прикметниками (*enormous, rich, monstrous, triumphant*), числівниками (*a dozen, million*), також через прислівники (*once*) чи дієсловами (*p-paralyzed*) [18, с.114].

Варто розглянути декілька прикладів детальніше.

«*At least once a fortnight a corps of caterers came down with several hundred feet of canvas and enough colored lights to make a Christmas tree of **Gatsby's enormous garden***» [54, p.81]. Гіпербола посилює виразність мовлення [3; с. 46–47], наприклад при описі величезного садка Гетсбі наведеного у реченні вище, для того, щоб акцентувати увагу на розмірах садка самого, і тим самим відтворити одну із негативних рис «Американської мрії» - марнотратства, у даному випадку марнотратства самого головного героя Гетсбі.

Ще однією яскравою формою гіперболи є наступне речення:

«*That's what I get for marrying a brute of a man, **a great big hulking physical specimen of a...***» [54, p.47].

«*I'm **p-paralyzed with happiness.***» [54, p.34]. Наведена із твору гіпербола відтворює ситуацію із Дейзі і дуже чітко підкреслює її думку, проте, щоб підсилити емоційний вплив на читача застосовує перебільшення. Гіпербола виражається дієсловом *p-paralyzed*.

«*Somebody told me they thought he killed a man once*» [54, p.48]. У даному випадку з контексту стає зрозумілим, що це є перебільшенням, адже насправді нікого він не вбивав на початку твору.

«*I don't think it's so much THAT,*» argued Lucille skeptically; «*it's more that he was a German spy during the war*» [54, p.48]. Іншим прикладом гіперболи слугує вираз, коли Гетсбі називають німецьким шпигуном на вечірці у особняку Гетсбі *it's more that he was a German spy*, проте насправді він не був шпигуном, а просто служив у армії, будучи простим рядовим солдатом. Висловивши таке припущення про Гетсбі автор застосовує гіперболу вустами гостей вечірки, які висловили припущення, при цьому не знаючи про самого господаря вечірки нічого більше, а тим більше про його минуле життя.

Гіпербола частково відтворює бажання автора передати матеріалізм як рису суспільства. Втіленням необмеженого матеріалізму у творі можна вважати річ, яка дуже чітко характеризує самого героя – це автомобіль Гетсбі:

«*I'd seen it. Everybody had seen it. It was a **rich** cream color, bright with nickel, swollen here and there in **its monstrous** length with **triumphant hat-boxes** and **supper-boxes** and **tool-boxes**, and terraced with a labyrinth of wind-shields that **mirrored a dozen suns**» [4, с. 57]. Зображуючи автомобіль, автор демонструє характер його власника за допомогою таких прикметників як (*rich, monstrous, triumphant*) та використовуючи гіперболу (*mirrored a dozen suns*), які досить влучно передають відчуття розкоші.*

Гіпербола у творі як стилістичний прийом виконує низку функцій, зокрема:

- 1) виразність мови посилюється і підсилюється;
- 2) думка автора виражена у творі яскраво підкреслюється гіперболою;
- 3) здійснення бажаного емоційного та художнього впливу на читачів;
- 4) будь-яке явище, подія чи опис завдяки влучному використанню гіперболи виділяється із контексту твору [17, р.78].

Таким чином, рішення автора використовувати гіперболу є обґрунтованим і зваженим, адже виразність оповіді посилюється.

3.3. Антитеза

Автор твору надає також перевагу і ще одному стилістичному засобу – антитезі. Варто відзначити, що антитеза у творі вживається для підсилення експресії, адже це риторична стилістична фігура, що протиставляє та підкреслює два або і більше повністю протиставлених, але пов'язаних між собою певних понять, предметів, явищ, образів чи ідей з метою підкреслити та підсилити враження про те, що описує автор, надаючи при цьому більшої переконливості тому, що описується [13, с. 26].

Дуже яскравими прикладами антитези є наступні речення:

«*People **disappeared, reappeared, made plans to go somewhere, and then lost each other, searched for each other, found each other a few feet away**» [54, р.41]. Завдяки застосуванню антитези при описі людей використовуючи антонімічні дієслова *disappeared- reappeared* і *lost – found* автор твору максимально*

переконує читача у правдивій відтворюваності дійсності. Опис міста стає більш деталізованим і переконливим.

«*They weren't **happy**, and neither of them had touched the chicken or the ale—and yet they weren't **unhappy** either*» [54, p.155]. Наведений приклад антитези виражений протиставними прикметниками *happy* – *unhappy*, що проявляє світло на усі аспекти життя героїв і допомагає читачам краще проникнутися долями героїв.

«*It's a great advantage **not to drink among hard-drinking people***» [54, p.83]. Інколи автор комбінує різні частини мови для того, щоб зробити протиставлення більш експресивним. Наприклад, у наведеному реченні дієслово *drink* у заперечній формі протиставляється прикметнику *hard-drinking*.

Автор експериментує із поєднанням однієї частини мови, проте підсилює протиставлення іншими частинами мови. Наприклад:

«*It was **a strange coincidence**, ' I said. 'But it **wasn't a coincidence at all***» [54, p.164]. У цьому реченні бачимо, що антитеза виражається смисловим іменником *coincidence*, що підсилений прикметником *strange*, протиставляючи тому ж самому прикметнику, проте вжитому у заперечній формі *wasn't a coincidence* і підсилений прислівником *at all*. Такі приклади антитез збагачують мовлення героїв, роблять його неординарним і самобутнім.

Загалом, антитеза як стилістичний засіб в основному у творі базується на антонімічних прикметниках, іменниках, дієсловах, прислівниках.

3.4. Метонімія

Вживання метонімії у творі не є таким значним, як скажімо вживання епітетів чи метафор, проте їх роль є важливою і багатозначною. Метонімію розглядаємо як «троп, основу якого складає заміна одних назв іншими на ґрунті суміжності їх значень» [15, с. 135]. У творі зустрічаємо метонімію, яка певною мірою надає твору своєрідної тональності та певного естетичного сприйняття. Наступні випадки метонімії і її різновидів знаходимо на сторінках твору:

Owl-Eyes spoke to me by the gate[54, p.6]. *Owl-Eyes* – це яскравий приклад метонімії, який зустрічаємо у творі декілька разів і виражений іменником.

Проте варто зауважити, що у всіх випадках метонімія виконує номінативну функцію. А саме вона поймає людину із пов'язаними для неї ознаками – очима як у сови. Це звучить незвично і чітко відтворює авторське бачення опису зовнішності героя.

Особливо важливим є те, що в процесі формування суцільної вибірки та в процесі аналізу твору було помічено тенденцію автора до застосування метонімії вираженої іменником, що позначає орган зору – «очі». Відтак, у творі знаходимо декілька прикладів метонімії із цією лексемою, вжитою як в однині *restless eye*, так і в множині *other eyes*, *Owl-Eyes*, *Two shining, arrogant eyes*.

Розглянемо наступні приклади:

After a moment, that other eyes were regarding us with peculiar intensity from less than twenty feet away [54, p.75].

I began to like New York, the racy, adventurous feel of it at night and the satisfaction that the constant flicker of men and women and machines gives to the restless eye [54, p.32].

Two shining, arrogant eyes had established dominance over his face and gave him the appearance of always leaning aggressively forward [54, p.12].

У всіх вище наведених прикладах *eyes* –*очі* виконують функцію формування світобачення, адже тим самим автор хотів продемонструвати, що усе, що відбувалося на теренах Америки у той час сприймалося крізь призму власного світобачення, тому у даному випадку *eyes* –*очі* виконують ще й символічну функцію.

Цікавими є також випадками вживання метонімії, коли автор використовує назву штату *'Philadelphia* як уособлення персонажа, що там проживає, наприклад

'Philadelphia wants you on the phone, sir.' [54, p.110].

І, неможливо, не зауважити використання іменника *look* для вираження метонімії у творі декілька разів:

«Then the same half knowing, half bewildered look came back into his faded eyes» [54, p.168].

Отже, метонімія робить оповідь твору більш змістовною, осмисленою, пов'язаною з досвідом самого автора і його баченням.

3.5. Метафора

Естетичній цінності художнього тексту твору «Великий гетсбі» сприяє вживання унікальних метафор, що містять тільки оригінальну інформацію, яку автор має на меті виразити.

Потужними виражально-зображальними, емоційно-експресивними властивостями наділені метафори про що свідчить уривок із твору:

«For Daisy was young and her artificial world was redolent of orchids and pleasant, cheerful snobbery and orchestras which set the rhythm of the year, summing up the sadness and suggestiveness of life in new tunes» [54, p. 161]. Як бачимо автор застосовує метафору, яка є розгорнутою на протязі всього речення і саме завдяки цьому для досягнення експресивного ефекту та як засіб емоційного впливу на читача.

Аналізуючи метафори, які знаходимо на сторінках твору бачимо, що письменник послуговується ними найбільше у портретних описах своїх персонажів, у описах природи, будівель, міст і країни загалом. Завдяки застосуванню великої кількості метафор автор вміло передає душевні переживання героїв, їхні відчуття і найяскравіші емоції, демонструє хід їхніх думок і їхні бажання.

Варто також додати, що типологія метафор є досить цікавою і різноманітною, проте з перших сторінок твору стає зрозумілим наскільки твір багатий на індивідуально –авторські метафори, що додає до загальної тональності усього твору роблячи його милозвучним і неповторним. Крім цього, зазначемо, що автору вдається вміло поєднувати вживання метафор із іншими засобами виразності, що лише підсилює експресивність самих метафор.

Проаналізувавши метафори твору необхідно виокремити основні функції, які вони виконують у тексті твору: **образотворчу, стилістично-описову, емоційно-експресивну, зображально-оцінну** [26, p.58].

У творі знайшли своє застосування такі види метафор як образні, мертві або стерті, персоніфіковані та найбільшу кількість становлять індивідуально-авторські метафори, що можна спостерігати на діаграмі наведеною нище.

Рис.5 Частотність вживання метафор у творі «Великий Гетсбі»

Згідно результатів представлених у діаграмі можна сміливо стверджувати, що індивідуально-авторські метафори домінують у творі. Найменше у творі стертих метафор.

Індивідуально-авторські метафори – це безумовно ті метафори, що притаманні самому авторові твору - Ф.С.Фіцджеральду та висвітлюють його індивідуальний стиль, манеру, самобутність та оригінальність [16, с.72]. Варто наголосити на тому, що такі метафори є досить частотними і експресивними. Серед переліку таких необхідно навести приклад наступної:

«Her voice is full of money...That was it. I'd never understood before. It was full of money – that was the inexhaustible charm that rose and felt in it, the jingle of it, the cymbals' song of it» [54, p.134]. Експресивність і неординарність цієї метафори *Her voice is full of money*, у якій автор прирівнює голос Дейзі до грошей, стверджуючи, що «У її голосі відчувався дзенькіт грошей» полягає в бажанні автора твору виразити своє незадоволення та негативне ставлення до

концепту «американської мрії», коли йшлося про Дейзі, адже ця метафора чітко описує вплив багатства на особистість героїні, і дає зрозуміти читачам наскільки розбещеною і матеріально залежною є Дейзі.

But his heart was in a constant, turbulent riot [54, p.105]. Описуюючи події автор широко застосовує індивідуально-авторські метафори, які вражають неочікуваною образністю як, наприклад, ця метафора *heart was in a constant, turbulent riot* виражена іменником і підсилена прикметниками.

Стерті – це ті метафори, які вийшли з активного вживання [17, с.121]. Проте їх роль у характеризуванні персонажів, у описах природних явищ та пейзажів, у описах географічних об'єктів є досить вагомою і значущою.

Яскравим прикладом цієї види метафори є наступна:

The Buchanan's house floated suddenly toward us [54, p.81]. Саме ця метафора влучно передає весь аспект багатства концепту «Американська мрія» вираженого у творі, адже *House floated* демонструє будинок великих розмірів, що свідчить про достаток і багатство його власника.

Наступним прикладом стертої метафори є наступне речення:

«*The one of my right was a colossal affair by any standard – it was a factual imitation of some Hotel de Ville in Normandy...*» [54, p.11]. Письменник використовує метафору *The one of my right was a colossal affair* для опису дому свого головного героя, але через цей опис читачам вдається зрозуміти і ставлення автора до героя, у якому простежується і нотка іронії: для чого людині такий великий будинок, якщо усі вечірки відбуваються у саду, і ніхто не зможе оцінити усю велич інтер'єру цього будинку.

Часто у творі зустрічаємо стерті метафори, які виражені дієсловом, як у наступному прикладі:

«*...while his two motorboats slit the waters of the sound, drawing aquaplanes over cataracts of foam*» [54, p.11].

Персоніфіковані метафори покликанні для створення ефекту олюднення та уособлюють собою певний суб'єкт/об'єкт, наприклад[29, с.217]:

«*His correctness grew on him as we neared the city*» [54, p.126]. Метафора *His correctness grew on him* є чітким прикладом, коли автор створюючи портретну характеристику героя використовує метафору, у якій надає слові *correctness* рис живої людини.

Наступним прикладом цієї метафори є таке речення:

«*On a chance we tried an important-looking door, and walked into a high Gothic library, panelled with carved English oak, and probably transported complete from some ruin overseas*» [54, p.49]. *An important-looking door* являється персоніфікованою метафорою, оскільки автор створює ефект олюднення дверей, робить їх важливими і такими, що мають вигляд.

«*Daisy's voice got us to our feet and out on to the blazing gravel drive*» [54, p.127]. Метафора *Daisy's voice got us to our feet and out on* вважаємо персоніфікованою, адже автор надає голосу Дейзі особливої сили, що змушує інших героїв до певних вчинків та дій.

Образні метафори характеризуються конкретною формою та змістом, окрім цього такі метафори емоційно наповнені:

«*I saw him opening a chest of rubies to ease, with their crimson-lighted depths, the gnawings of his broken heart*» [54, p.72].

"*They're a rotten crowd,*" I shouted across the lawn [54, p.81].

Яскравим прикладом образної метафори слугує наступна:

«*The lights grow brighter as the earth lurches away from the sun and now the orchestra is playing yellow cocktail music and the opera of voices pitches a key lighter*» [54, p.71]. Метафора *the earth lurches away from the sun* являється образною, адже вводить читача у світ вечірок у домі Гетсбі, де люди весело проводять час, навіть не знаючи господаря, а тим більше його душу. Романтична конотація даної метафори передбачає також і те, що на вечірках люди зустрічаються заради розваг та з метою весело і безтурботно провести свій час.

Таким чином, поєднання різних видів метафор робить текст твору метафоричним та образним, викликаючи в уяві читачів різноманітні образні асоціації.

3.6. Епітет

Мова твору як засвідчує аналіз є достатньо багатою та динамічною, відзначена глибокою чуттєвістю, особливо це відчутно у монологічному мовленні героїв твору, і велику роль у цьому відіграють епітети. Письменник вміло застосовує велику кількість оригінальних епітетів, проте різних за структурою і семантикою. Епітети не лише є окрасою тексту, а й передають читачам естетичний смак автора твору [33, с.21].

Епітетів у творі найбільше, варто підкреслити, що епітети є досить різноманітні за своєю структурою і семантичним значенням, проте важливим фактом є те, що у поєднанні з іншими мовними засобами автору вдається створити довершений художній образ.

Наприклад, при портретному описі автор послуговується епітетами у поєднанні із метафорою, що надає тексту ще більшої образності та експресивності: «*A stout, middle-aged man with enormous owl-eyed spectacles was sitting somewhat drunk on the edge of a great table*» [54, p.49].

Аналізуючи вживання епітетів у творів необхідно вказати на їхню багатогранність у семантичному аспекті, адже за семантичним значенням доцільно класифікувати епітети твору у наступні групи:

Асоціативні епітети –це епітети, що позначають риси, які є притаманними для об'єктів, які вони описують, наприклад *looking with contemptuous interest down into the garden*[54, p.46]; *unexpected joy* [54, p.96]; *a curious remark* [54, p.162]; *a smart man*[54, p.79]; *an uncertain voice* [54, p.91]; *wine-red drops of blood* [54, p.18]; *dry-stone walls*[54, p.14]; *good-natured girls*[54, p. 6]; *Impertinent man*[54, p.11]; *beatific smile*[54, p.12]; *incredible erudition* [54, p.14]; *the child-like innocence*[54, p.17]; *inaccessible hillock* [54, p.19]; *humpbacked gnome* [54, p.31]; *transparent water*[54, p.43]; *feral cat* [54, p.47]; *genuine interest*[54, p.49]; *intense enthusiasm*[54, p.51]; *soulful eyes*[54, p.53]; *odious man* [54, p.54]; *a lavender-scented handkerchief* [54, p.55]; *a splendid event* [54, p.60]; *the crucial moment* [54, p.62].

Неасоціативні епітети –це ті епітети, що виділяють ознаку, яка не є

характерною для об'єкта, що описується. Як засвідчує аналіз таких епітетів дуже багато у творі, що досліджується, варто проілюструвати наступні приклади: *frightening leaves* [54, p.172]; *frightening dreams* [54, p.157]; *impersonal eyes*[54, p.15]; *Wild rumors* [54, p. 81]; *well-loved eyes* [54, p.98]; *a deathless song* [54, p.103], *sun-strained eyes* [54, p.64]. *furry lily-shaped ears*[54, p. 12]; *brimstone butterfly* [54, p. 3]; *dormice with a ballerina-like grace* [54, p. 5]; *this gorgeous spider*[54, p. 116]; *jerky fashion* [54, p. 117]; *fierce wind* [54, p. 122]; *pocket-handkerchief-sized sail* [54, p. 23]; *the gin-clear sea* [54, p. 24]; *unplumbable depth* [54, p. 28]; *the gleaming mud*[54, p. 30]; *a murderous look*[54, p. 130]; *helpless laughter*[54, p. 131]; *The sweet cattle-smell*[54, p. 136]; *grovelling gratitude*[54, p. 144]; *the succulent grasshoppers*[54, p. 145]; *battle-scarred feral cat*[54, p. 147]; *evil-smelling substances*[54, p. 149]; *the odd wasp*[54, p. 152]; *blissful ignorance*[54, p. 154]; *the traumatic effect*[54, p. 154]; *earth-cracking summer* [54, p. 164]; *the breathless air*[54, p. 65]; *a forced smile*[54, p. 178].

Емотивні епітети також є досить чисельними у творі, адже автор послуговується ними, щоб найяскравіше виразити свою емоційну оцінку. Їхня емотивність вражає : *authoritative arms* [54, p.151]; *unquiet darkness* [54, p.25]; *groaning voice*[54, p.167]; *breathless, thrilling words* [54, p.17]; *earth-cracking summer* [54, p. 64].

Емотивні епітети часто зустрічаємо у описах, вони надають їм особливої образності:

«*We passed Port Roosevelt, where there was a glimpse of **red-belted ocean-going ships**, and sped along a cobbled slum lined with the dark, **undeserted saloons of the faded gilt nineteen-hundreds***» [54, p.73].

Метафоричні епітети – такі, у яких перенесення ознаки базується на подібності епітетів, наприклад цікавим у цьому відношенні є наступний приклад: «.....*It was **the man with owl-eyed glasses** whom I had....*» [54, p.186].

«*I think that voice held him most with its fluctuating, **feverish warmth** because **it couldn't be over-dreamed—that voice was a deathless song***» [54, p.103].

Гіперболічні епітети вживаються автором для того, щоб викликати емоційну реакцію у читача шляхом навмисного перебільшення будь-якої риси персонажа, або ознаки якогось предмету, наприклад : *too beautiful to be real* [54, p.10], *excitingly desirable* [54, p.9], *something gorgeous* [54, p.9], *ghostly piano*[54, p.95].

Кольористичні епітети займають особливе місце, адже автор дуже часто використовує їх у досліджуваному творі. Загалом, можна стверджувати, що кольористичні епітети вжиті у творі є багатофункціональними, адже використання гами кольорів не лише служить для опису, а й характеризується певним символічним підтекстом, який мав на меті автор роману.

Кольористика твору багата і незвична, автор твору щедрий на застосування усіх можливих кольорів, роблячи поєднане із непоєднаним. Основна функція кольористики – описова і експресивно виражальна, оскільки вибір автором кольору підкреслює дії персонажів, їхній внутрішній світ, почуття і переживання. Такі кольори як *silver, green, gold* зустрічаються у творі найчастіше [35, с.128].

Зустрічаємо епітети з такими кольорами як *green, blue, red, orange, gold, white, black, grey, purple, silver*:

«*while a hundred pairs of **golden and silver** slippers shuffled the shining dust*» [54, p. 161].

«*An hour later the front door opened nervously, and Gatsby in a **white** flannel suit, **silver shirt and gold-colored tie** hurried in*» [54, p. 90].

«*Now it was again a **green light** on a dock*» [54, p. 100].

«*When I came opposite her house that morning her **white roadster** was beside the curb*» [54, p. 81].

Наведемо найчастіші випадки колоронімів:

caramel-colored suit [54, p. 70], *the red, white and blue banners* [54, p. 80], *the green Sound* [54, p. 125], *white wings*[54, p. 85], *A silver curve of the moon* [54, p. 101], *the golden girl...*[54, p. 134], *old yellowy hair* [54, p. 124].

Провівши кількісне дослідження епітетів твору з точки зору їх семантичного значення, варто проілюструвати наступні результати наведені у діаграмі нище.

Рис.6 Частотність вживання епітетів у творі «Великий Гетсбі» за семантичним значенням

Результати зображені на діаграмі чітко демонструють, що застосування автором неасоціативних епітетів переважає у творі, що свідчить про образність художнього мислення письменника і його багатий мовний світ. Твір багатий і на застосування метафоричних епітетів, про що свідчить їхня друга позиція згідно виведених результатів. На третьому місці знаходяться кольористичні епітети, адже багатство кольорової гама автора просто вражає. І найменше автор вдавався до застосування асоціативних епітетів.

Варто також акцентувати увагу на **граматичному вираженні епітетів** у даному творі. В процесі аналізу виокремлено наступні способи вираження епітетів:

1. Прикметником, наприклад: «*the scene had changed before my eyes into something significant, elemental and profound*» [54, p.51];

2.Прислівником (прикметники та прислівники становлять найбільшу групу епітетів). Наприклад: «...upon her *softly shining porcelain cheeks* ...»[54, p.79].

«*The woman in room twenty could not see him when he came in – the area about her eyes was **too tightly swollen***»[54, p.156].

3.Дієприкметником теперішнього та минулого часів, наприклад: «*Gatsby, standing and looking from one group to another with **approving eyes**. For some time confused and **intriguing sounds** had issued from a long **many-windowed room** which overhung the terrace*» [54, p.136].

4. Іменником (особливо в of-constructions), наприклад: «*The very phrases were worn so threadbare that.....*» [54, p.128]; «*I spent my Saturday nights in New York because those **gleaming, dazzling parties of his** were with me so vividly*» [54, p.192].

5.Словосполученням та реченням: «*The undergraduate nodded in a cynical, melancholy way*» [54, p.153].

Необхідно також вказати на **структурні** особливості епітетів вжитих у творі. Загалом варто виокремити наступні типи епітетів, що **структурно** є типовими для англійської мови і вжиті у творі:

1. Епітети, що мають структуру А+ N (прикметник +іменник), в якій епітет виражений прикметником в препозиції. У таких конструкціях прикметник може бути простим, наприклад, *sentimental atmosphere* [54, p.77], *ferocious delicacy* [54, p.123], і складним, наприклад: «***red-belted ocean-going ships***» [54, p.73]. Варто також додати, що у творі зустрічаємо прикметники в найвищому ступені, наприклад, *the most perfect gentleman I've ever met* [54, p.234]. Крім цього, необхідно також наголосити, що у творі спостерігається тенденція до вживання автором складних епітетів із суфіксом *-ed*, наприклад, «*A **stout, middle-aged man with enormous owl-eyed spectacles** was sitting somewhat drunk on the edge of a great table*» [54, p.49].

2. Наступною досить поширеною моделлю вживання епітетів у творі є Participle + N, в якій епітет виражений дієприкметником. Аналіз демонструє, що

епітет виражається або дієприкметником теперішнього часу, наприклад, *insulting: voice*[54, p.42]; або дієприкметником минулого часу, наприклад, *frightened eyes* [54, p.119].

3. Третьою структурною моделлю епітетів є модель, в якій іменник, вживаний у функції означення може виконувати роль епітета. Така конструкція (іменник + іменник) N + N не є досить типовою для Ф.С.Фіцджеральда, проте декілька прикладів вдалося ідентифікувати. Епітет може бути виражений власне іменниками, найчастіше у загальному відмінку, наприклад: *a melancholy beauty* [54, p.163];

4. Четверта конструкція складається з епітетів вжитих із прийменниками або словосполученнями і складають слово за допомогою дефісів (hyphenated phrases), у англійській мові такі епітети називаємо фразовими (phrase epithet). Наприклад, «*Daisy admired this aspect or the sparkling odor of jonquils and the frothy odor of hawthorn and plum blossoms and the pale gold odor of kiss-me-at -the-gate*»[54, p.97]. «*He stayed there a week and revisiting the out-of-the-way places to which they had driven in her white car*» [54, p.163].

Важливим є також і те, що у досліджуваному творі дуже часто зустрічаємо «ланцюжок» епітетів (string of epithets) особливо під час портретних описів, наприклад: «*His wife was shrill, languid, handsome and horrible*» [54, p.34].

Таким чином, варто підсумувати, що найчастіше епітет виражається у творі прикметником, і має типову структуру характерну для англійської мови. Проаналізувавши вживання епітетів у творі та їх функції можна стверджувати, що автор вдається до їх застосування найчастіше. Найголовнішою функцією епітетів твору є надати оцінку зображуючим подіям, людям, створити певний декоративний фон самого твору [37, с. 130].

3.7. Порівняння

Твір надзвичайно багатий на художні порівняння, що надають твору більшої виразності і образності.

У роботі порівняння розглядаємо як троп, що базується і утворюється на асоціативних зв'язках, зіставленні понять та паралелізмі уявлень. Зауважимо, що завдяки порівнянням створюється не лише яскрава образність описуваних явищ, а й створюється ефект прагматичності [30, с.58].

Порівняння у досліджуваному творі варто аналізувати з точки зору їх **структури**, так у творі зустрічаємо порівняння, що представлені за допомогою наступних структурних варіантів:

1. Сполучники **as або like**, наприклад:

«*Gatsby, pale as death, with his hands plunged like weights in his coat pockets, was standing in a puddle of water glaring tragically into my eyes*» [54, p.92];

«... *he smiled like a weather man, like an ecstatic patron of recurrent light, and repeated the news to Daisy*» [54, p.96];

«*The grocery boy reported that the kitchen looked like a pigsty*» [54, p.120];

«*The touch of a cluster of leaves revolved it slowly, tracing, like the leg of compass, a thin red circle in the water*» [54, p.173];

«...*found her lying on her bed as lovely as the June night in her flowered dress—and as drunk as a monkey*» [54, p.82].

«*She was dressed to play golf and I remember thinking she looked like a good illustration, her chin raised a little, jauntily, her hair the color of an autumn leaf, her face the same brown tint as the fingerless glove on her knee*» [54, p.189].

«*She took it into the tub with her and squeezed it up into a wet ball, and only let me leave it in the soap dish when she saw that it was coming to pieces like snow*» [54, p.83].

2. Підрядне означальне речення (сполучники *as, as if, as though*):

«*His voice was solemn as if the memory of that sudden extinction of a clan still haunted him*» [54, p.71];

«*I spent my Saturday nights in New York because those gleaming, dazzling parties of his were with me so vividly*» [54, p.191].

3. Прикметники вищого ступеня порівняння: «*I hadn't the faintest idea what 'this matter' was, but I was **more annoyed than interested***» [54, p.73].

4. Дієприслівниковіі словосполучення, що містять прийменникові атрибути, наприклад: «*It was one of those rare smiles **with a quality of eternal reassurance** in it, that you may come across four or five times in life*» [54, p.56].

5. Коли порівняння не явне, бо немає формальних ознак: «*The smile **comprehended Montenegro's troubled history** and sympathized with the brave struggles of the Montenegrin people*» [54, p.72]. У даному порівнянні *The smile comprehended Montenegro's troubled history* немає вираженого сполучника, проте є дієслово *comprehended* (нагадувала), що несе в собі порівняння.

У порівнянні розрізняють **суб'єкт порівняння** (те, що порівнюють), наприклад *drops swam like dew*, де *drops* - це **суб'єкт порівняння** та **об'єкт порівняння** (те, з чим порівнюють), наприклад *dew* у порівнянні *drops swam like dew* і ознаку, за якою один предмет (суб'єкт) порівнюється з іншим (об'єктом) наприклад *swam* у вищенаведеному порівнянні. Таким чином, механізм цього тропа ґрунтується на виділенні особливостей, спільних для порівнюваного суб'єкта й порівняння.

Найчастіше **суб'єктом порівняння виступають:**

Предмети побуту, інтер'єру: «*We pushed aside curtains that were like pavilions and ...*». [54, p.58].

Люди , риси зовнішності та риси характеру: «*His voice was solemn as if the memory of that sudden extinction of a clan still haunted him*» [54, p.87].

«.....with an erect carriage which she accentuated by throwing her body backward at the shoulders like a young cadet» [54, p.189].

Явища природи, рослини, тварини: «*Only wind in the trees which blew the wires and made the lights go off and on again as if the house had winked into the darkness*» [54, p.87].

Комунікативною функцією порівнянь є те, що це широко вживаний та ефективний метод виразності мови, наприклад:

«*Jay Gatsby*" ***had broken up like glass against Tom's hard malice and the long secret extravaganza was played out***» [54, p.153]. Порівняння *Jay Gatsby had broken up like glass* є достатньо символічним, адже автор хотів таким чином продемонструвати, що мріям і сподіванням головного героя прийде крах. Також автор намагається використовуючи це порівняння показати вразливість і чутливість Гетсбі, його тендітний внутрішній світ. Наведене порівняння є надзвичайно експресивним і емоційним.

Отже, можемо стверджувати, що роль порівнянь у творі досить вагома з точки зору стилістичного аспекту, адже усі компоненти будь-якого порівняння твору взаємопов'язані і нероздільні, таким чином створюючи експресивну і винятково неординарну художню образність.

Загалом, лексичні та стилістичні засоби використані автором виконують наступні **функції** у художньому творі:

1. емоційно-оцінна;
2. образотворча;
3. експресивна;
4. відображальна;
5. естетична;
6. описова.

Описову функцію вважаємо найважливішою, адже письменник мав на меті:

1. Відтворити тематику та проблематику твору.

2. **Зобразити реальне життя «буремних двадцятих», особливо яскраво** це проявляється при описі вечірок, де автор послуговується використанням лексики, що позначає слова для опису музики, музичних інструментів, що Для того, щоб найяскравіше використовувалися в епоху «джазу», наприклад: *A celebrated tenor had sung in Italian and a notorious contralto had sung in jazz and between the numbers people were doing 'stunts' all over the garden, while happy*

*vacuous bursts of laughter rose toward the summer sky. A pair of stage 'twins'—who turned out to be the girls in yellow—did a **baby act in costume and champagne** was served in glasses bigger than finger bowls. The moon had risen higher, trembling a little to the stiff, tinny drip of the **banjos** on the lawn* [54, p.51].

3. Відтворити концепцію «американської мрії». Оскільки твір являється розвінчанням концепту «Американської мрії», то автор намагався використати засоби художньої образності для того, щоб передати усі особливості та ключові риси цієї концепції якнайдетальніше. Це стосується усього зображуваного: і у описах природи, і у портретній характеристиці героїв, і у описах особняків та речей, і навіть при описах вечірок.

Спектр проаналізованих лексичних і стилістичних засобів у творі «Великий Гетсбі» дає можливість стверджувати, що автор послуговувався різноманітними лексичними і стилістичними засобами, що надають образності і виразності його творчій манері. Ба більше, палітра лексико-стилістичних образів увиразнює мовлення героїв, деталізує портретні описи, підсилює емоційний фон твору, вводить читачів у світ художньої образності.

Підсумовуючи, зазначемо, що вважаємо за доцільне провести кількісне співвідношення лексичних і стилістичних засобів твору.

Проаналізувавши кількісне співвідношення лексичних та стилістичних засобів у творі за допомогою діаграми нижче бачимо, що лексичні засоби переважають у творі, що досліджувався. Особливе місце посідає вживання книжних слів як підсилювального елемента та певного стилістичного наголосу у романі письменника. Це можна пояснити прагненням Ф.С. Фіцджеральда надати твору естетичної вагомості, піднесеності, унікальності і неповторності, і найголовніше - надати твору особливого урочистого звучання, що і було досягнуто.

Рис.7 Кількісне співвідношення лексичних та стилістичних засобів твору

Таким чином, проаналізувавши вживання стилістичних та лексичних тропів з'ясовано, що для реалізування певних прагматичних цілей та з метою відтворення тематики і проблематики твору, певних соціально-культурних цінностей американського народу письменник послуговується широким спектром як лексичних так і стилістичних засобів, що в сукупності передають особливості його неповторного творчого ідіостилю.

ВИСНОВКИ

Метою магістерської роботи було описати та проаналізувати спектр лексичних та стилістичних засобів у художньому дискурсі, а саме на матеріалі твору видатного американського письменника Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі».

Теоретичним підґрунтям стали роботи В.М. Веселовського, Т.Н.Онопрієнко, Н.П.Галгана, В.І. Карабана, І.В. Корунця, В.А Кухаренко., Л. І Мацько, Л.П.Єфімова, О.В. Ємеця.

Здійснене дослідження дає підстави стверджувати, що твір «Великий Гетсбі» видатного американського письменника Ф.С. Фіцджеральда дає багатий матеріал для вивчення як лексичних так і стилістичних засобів, і тим самим слугує для поглибленого вивчення особливостей ідіостилю митця, стилю його світобачення та світорозуміння, ставлення до життя і творчості.

Твір письменника, роман «Великий Гетсбі» був обраний для аналізу, адже несе в собі не лише певну соціо-культурну інформацію певного народу певної епохи, а й висвітлює широке коло тем та проблем. Неповторність творчої манери, своєрідність і оригінальність тематики та проблематики, порушеної у творі, яскрава контрастність як форми оповіді, так і використання мовних засобів, образна та витончена метафоричність твору – все це робить роман письменника унікальним і справжнім взірцем, що певною мірою є важливою складовою для вираження національно – культурних особливостей зображених у творі, що досліджувалися у цьому магістерському дослідженні.

Лексичні та стилістичні засоби у відомому творі Ф.С.Фіцджеральда «Великий Гетсбі» являють собою крушійну особливість художнього дискурсу американського письменника.

Відповідно до завдань роботи зазначених у вступі, і окреслених методологічних принципів у роботі було розв'язано низку завдань, а саме:

1. Розкрито особливості художнього дискурсу. Було встановлено, що попри велику кількість трактувань поняття «Художній дискурс» різними лінгвістами основним трактуванням, на якому базувалося дослідження було те,

що художній дискурс – це, безперечно, насамперед, відображення певної інформації вербального характеру, яка несе в собі образне, естетичне, смислове, логічне, емоційне, оцінне значення і це все об'єднано в ідейно-художньому змісті тексту в єдине ціле. Також було встановлено, що художній дискурс відомого американського письменника Ф.С.Фіцджеральда вказує на низку індивідуально-стилістичних рис, на яких акцентовано увагу дослідження.

2. Описано риси художнього тексту, його природу, типологію та функції. Зокрема, визначено, що художній текст і художній дискурс взаємопов'язані і нероздільні поняття. Головною особливістю художнього тексту є те, що він є структурований за законами асоціативно-образного мислення. Відзначено, що художній образ є кінцевою метою творчості письменника і у художніх текстах завжди присутній підтекст, а що стосується слова, то визначено, що у таких текстах слово не несе інформації, але створює образ. Крім того, у роботі розглянуто ключові риси художнього тексту і їхні основні функції.

3. Описано та досліджено основні лексико-стилістичні засоби у художніх текстах, встановлено їх основні функції у художньому творі. Було встановлено, що мова художнього твору – це основа художнього тексту, адже мова додає виражальних елементів тексту, робить його експресивним і найголовніше - виконує естетичну функцію. Виразальні особливості мови реалізуються у тексті низкою засобів виразності, до яких і відносимо тропи та лексичні засоби. Це і порівняння, епітет, метафора, гіпербола, іронія, метонімія, а також і повтори, риторичні запитання, літературна лексика, фразеологізми. Вживання цих засобів увиразнює мову, робить її піднесеною і витонченою, сповненою експресії і емоційності. Стилістичні та лексичні засоби виконують також у художньому тексті естетичну, експресивну, відображальну у описову функції, що апелюють до емоцій читача і створюють образність усього художнього тексту.

4. Виявлено та проаналізовано основні лексичні засоби у творі «Великий Гетсбі», подано їх кількісний аналіз у другому розділі нашого

дослідження. Встановлено, що основою мови художнього твору «Великий Гетсбі» є загальноживана лексика та книжна лексика, що надає художньому мовленню Ф. С. Фіцджеральда особливих смислових та експресивно-стилістичних відтінків. Проведене кількісне дослідження показало, що книжна лексика переважає у досліджуваному творі.

Загальноживана лексика твору включала в себе лексичні повтори, нейтральні слова (іменники, прикметники, дієслова, прислівники, вигуки), топоніми, фразеологізми, професіоналізми, сленгізми. Проведений кількісний аналіз продемонстрував домінування у творі нейтральної лексики (іменники, прикметники, дієслова, прислівники, вигуки) та лексичних повторів. Найменше автор вдавався до використання топонімів.

Нейтральна лексика домінувала у творі, адже є засобом вираження особливостей індивідуально-авторського стилю. Використання нейтральної лексики надало нового звучання авторському тексту, і зробило його зрозумілим для всієї когорти читатів.

Лексичні повтори у творі виражалися повнозначними частинами мови, серед яких іменник та прикметник – найживаніші, а також службовими словами (сполучниками, частками) та вигуками.

Було встановлено, що фразеологізми збагачують читацьку уяву, відтворюють мовну свідомість носіїв американської лінгвокультури. Важливо, що авторське світобачення зумовило вибір фразеологічних одиниць з відповідним емоційно-експресивним забарвленням.

Топоніми використані у романі як компоненти художнього тексту забезпечили реальність відтворення певних подій, і повністю реалізували своє топонімійне значення.

Професіоналізми вжиті у творі відображають тогочасні професії та роди занять.

Сленгізми твору підкреслюють емоційно-експресивну функцію мовлення та надають мовної колоритності.

Книжну лексику було проаналізовано на основі класифікації запропонованої І.Р.Гальперінім, тобто загальну літературно-книжну лексику, до якої віднесли слова, що мають латинське і французьке походження та функціонально літературно-книжну лексику, до якої віднесли ту лексику твору, яка вирізнялася неоднорідністю та різнилася за своєю функцією у творі. До літературної лексики твору (книжних слів) віднесли суспільно – політичну лексику, абстрактну лексику та терміни. Проведене кількісне дослідження дало можливість виявити домінуючу книжну лексику твору. Згідно дослідження спостерігалася тенденція автора до значного використання суспільно-політичної лексики, менш частотним було використання абстрактної лексики і найменше автор твору вдавався до застосування термінів.

5. Виявлено та проаналізовано основні стилістичні засоби, які вдалося ідентифікувати в художньому тексті твору «Великий Гетсбі», подано їх кількісний аналіз у третьому розділі дослідження. Стилiстична палiтра твору є досить різноманітною і цікавою, адже стилістичні засоби надають твору виразності, образності, емоційної забарвленості. Аналіз фактичного матеріалу демонструє велику кількість стилістичних засобів, таких як іронія, метафора, антитеза, епітет, гіпербола, порівняння, метонімія.

Кількісний аналіз показав, що найчастіше автор вдавався до використання епітетів, які домінують у творі, оскільки саме епітети являються засобом деталізації ознаки та її інтенсивності і відображенням авторського бачення світу. Найменше автор вдавався до застосування антитези. Поряд із епітетами широко застосовувались автором порівняння та метафори, застосування метонімії, гіперболи і іронії є також значними.

Епітетів у творі найбільше і вони є досить різноманітні за своєю структурою і семантичним значенням. Багатогранність епітетів у семантичному аспекті дало можливість проаналізувати такі види як: асоціативні епітети, неасоціативні, метафоричні, емотивні, гіперболічні, кольористичні епітети. Застосування автором неасоціативних епітетів переважає у творі, що свідчить про образність художнього мислення письменника і його багатий мовний світ.

Твір багатий і на застосування метафоричних епітетів, про що свідчить їхня друга позиція згідно виведених результатів. На третьому місці знаходяться кольористичні епітети, адже багатство кольорової гами автора просто вражає. І найменше автор вдавався до застосування асоціативних епітетів. Граматично, епітети виражені прикметником, прислівником, дієприкметником теперішнього та минулого часів, іменником (особливо в of-constructions), словосполученням та реченням. Структура епітетів також була проаналізована.

Іронію у творі знаходимо у мовленнєвих ситуаціях, які постають як одне ціле і лише в контексті вдається ідентифікувати іронію автора, яку він передає через своїх героїв, тому іронія у дослідженні була тим стилістичним засобом, що найяскравіше передає відношення автора до зображуваних подій.

Гіпербола виражається у творі різними частинами мови: іменниками, прикметниками, займенниками, числівниками, прислівниками та виконує функцію посилення виразності мови та емоційного впливу на читача; підкреслення сказаної думки і яскравого виділення певної сторони зображуваного явища.

Антитеза як стилістичний засіб в основному у творі базується на антонімічних прикметниках, іменниках, дієсловах, прислівниках.

Метонімія певною мірою надає твору своєрідної тональності та певного естетичного сприйняття.

У творі знайшли своє застосування такі види метафор як образні, мертві або стерті, персоніфіковані та найбільшу кількість становлять індивідуально-авторські метафори, про що свідчить кількісний аналіз. Найменше у творі стертих метафор. Основні функції, які метафори виконують у тексті твору: образотворча, стилістично-описова, емоційно-експресивна, зображально-оцінна.

Художні порівняння надали твору більшої виразності і образності. Проаналізована структура та суб'єкт порівняння довели, що усі компоненти художнього порівняння становлять одне ціле, адже семантичне та стилістичне значення взаємопов'язане і тим самим створює нову художню образність, яку автор хотів передати читачам.

Встановлено та виокремлено основні функції лексичних та стилістичних засобів у художньому творі: емоційно-оцінна, образотворча, експресивна, відображальна, естетична, описова.

Таким чином, з'ясовано, що для відтворення тематики і проблематики твору, певних соціально-культурних цінностей американського народу письменник послуговується широким спектром як лексичних так і стилістичних засобів, що в сукупності передають особливості його неповторного творчого ідіостилю. Проаналізувавши кількісне співвідношення лексичних та стилістичних засобів у творі виявлено, що лексичні засоби переважають у творі, що досліджувався.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у ширшому дослідженні інших засобів виразності у даному творі письменника, що дасть змогу ще глибше пізнати і виокремити особливості його ідіостилю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд І. В. Емоційний, експресивний, оціночний та функціонально-стилістичний компоненти лексичного значення. К., 2002. 295 с.
2. Арнольд І. В. Стилистика современного английского языка : Просвещение 1973. 182 с.
3. Арнольд І. В. Стилистика. Современный английский язык : учеб. для вузов. М. : Флинта ; Наука, 2002. 384 с.
4. Бахтін М. М. Проблема тексту у лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів : Літопис, 1996. С. 318–323.
5. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики . Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 280 с.
6. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. [2-ге вид. доп.]. К. : Видавничий центр „Академія”, 2009. 376 с.
7. Бехта Т. О. Текст і дискурс як категорії літературно-художньої комунікації. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна. 2013. Вип. 37. С. 51–53.
8. Бехта І.А., Головащенко Ю.С. Семантичний простір художнього тексту // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія: Філологічна. 2016. Вип. 60. С. 100 –103.
9. Бондаренко А.І. Художній дискурс в інтерпретаційному вимірі: лінгвостилістичний аспект: [посібник]. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2008. 226с.
- 10.Бурдейна О. Етнокультурні маркери в художньому дискурсі. Науковий вісник Чернів.ун-ту : збірник наук. праць. Чернівці : Рута, 2006. Вип. 319/320 : Германська філологія. С. 176–183
- 11.Войтенко Л.І. Художня література як форма комунікації: Навчально-методичний посібник. Одеса, 2020. 36 с.

12. Волковинський О. С. Епітет як носій та елемент стилю. Вісник Львівського університету. 2013. №21. С. 272-277. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_in_mov_2013_21_39. (дата звернення 17. 10. 2023)
13. Вороновська Л. Універсальні та специфічні особливості визначення ознак художнього дискурсу. Теоретична і дидактична філологія. 2015. Вип. 20. С. 155–166.
14. Гальперін І. Р. Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження. М.: Наука, 1981. 128 с.
15. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов . Вінниця: Нова Книга, 2005. 222 с.
16. Єрмоленко С.Я. Лінгвостилістика: основні поняття, напрями й методи дослідження. Мовознавство. 2005. № 3–4. С. 113.
17. Єфімов Л. П. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз. Вінниця: Нова Книга, 2004. 240 с.
18. Жуковська В. В. Основи теорії та практики стилістики англійської мови: Навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. 240 с.
19. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту : Теорія і практикум : науково-навч. посіб. Донецьк : ДонНУ, 2006. 289 с.
20. Кононенко В.І. Прагматика художнього тексту: пошуки новостилію : монографія. Київ ; ІваноФранківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2021. 365 с.
21. Кондратенко Н. Художній текст як ігрова діяльність. Проблеми літературознавства. 2014. Вип. 18. С. 38–47
22. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 423 с.
23. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. 416 с.
24. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту : навч. посіб. для студ. старших курсів ф-тетів англ. мови. Вінниця : Нова Книга, 2004. 272 с.

25. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва та ін. К., 1997. 752 с
26. Лотоцька К. Стилїстика англїйської мови: Навч. посїбник. Львїв: Видавничий центр ЛНУ іменї Івана Франка, 2008. 254 с.
27. Макарова О., Радочинська Л. Індивідуально-художній стиль Ф. С. Фїцджеральда у романї «Великий Гетсбі». Формування наукової парадигми лїнгвістики: основні аспекти та чинники : збірник статей / за заг.ред.. Л. В. Рускулїс. Миколаїв : МНУ іменї В. О. Сухомлинського, 2015. [Electronic Resource]. – Mode of Access : <https://docplayer.net/53992374-Udk-81-38-individualno-hudozhniy-stil-f-s-ficdzheralda-u-romani-velikiy-getsbi.html>(дата звернення: 15.09.2023)
28. Мацько Л. І. та ін. Стилїстика української мови: [підручник]. К. : Вища шк., 2003. 462 с.
29. Метафорична концептуалїзація в сучасних американських публіцистичних текстах // Наукові записки. Серія «Фїлологія»: збірник наукових праць / укладачі: І.В. Ковальчук, Л.М. Коцюк, С.В. Новоселецька. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2018. Вип.1 (69). Частина 2. С. 217-222.
30. Молчко О.О. Художнє порівняння як категорія перекладознавства (на матеріалї української та англїйської мов) : дис. на здоб. наук. ступеня канд. фїлолог. наук : 10.02.16 «Перекладознавство». Львївський національний університет іменї Івана Франка. Львїв, 2015. 257 с.
31. Морозова О. І. Дискурс як комунікативна подїя. Науковий вісник Волинського національного ун-ту ім. Лесї Українки. Сер. Фїлологічні науки. Мовознавство. 2010. № 7. С. 134–138.
32. Огїєнко І. С. Дискурс та підходи до його аналізу: погляди на проблему сучасних англїйських дослідників. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Фїлологія. 2012. Вип. 23. С. 98–102
33. Онопрїєнко Т.М. Епітет у системї тропів сучасної англїйської мови.: Автореф. дис. канд.. фїлол. Наук. Харків, 2002. 21 с.

34. Онопрієнко Т.М. Епітет як первісний троп і системоутворюючий центр тропіки // Вісник ЖДПУ ім. І.Франка. № 8, 2002. С. 127-130.
35. Онопрієнко Т.М. Семантика та структурні моделі складних епітетів у сучасній англійській мові // Функціональна семантика слов'янських і германських мов. Житомир: ЖДП, 2006. С. 128-129.
36. Приблуда Л. До проблеми визначення статусу художнього дискурсу. Теоретична і дидактична філологія. Переяслав-Хмельницький, 2013. Вип. 16. С. 295–301.
37. Пригодій О. Особливості відтворення епітетів, порівняння та алюзій в романах Ф.С.Фіцджеральда в українських перекладах М.Пінчевського: Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 11, 2015. С. 128-133.
38. Приходько Г. І. Способи вираження оцінки в сучасній англійській мові. – Запоріжжя: Вид-во ЗДУ, 2001. 361 с.
39. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : напрями і проблеми : [підручник]. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
40. Семенюк О. А. Художній дискурс як відображення авторської картини світу (лінгвокультурологічний підхід). Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І .Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2019. № 1. Том. 30 (69). С. 7–10.
41. Стилистика англійського язика. Мороховский А. Н., Воробьева О. П, Лихошерст Н. И., Тимошенко З.В. Киев.: Высшая школа, 1984. 247 с.
42. Худолій А.О. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця ХХ – початку ХХІ століття: монографія. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2006. 384 с.
43. Ходос І.О. Концептосистема ідіодискурсу С. Фіцджеральда у макро- і мікрівимірах // Науковий вісник Чернівецького ун-ту. – Чернівці : Родовід, 2015. Вип. 751 : Германська філологія. С. 212-227.
44. Чередниченко І.Г. Нариси з загальної стилістики сучасної англійської мови. К.: Наукова думка, 1962. 359 с.

- 45.Фролова І. Є., Омецинська О. В. Специфіка художнього дискурсу та його аспектів. Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Іноземна філологія. Харків, 2018. Вип. 87. С.52–61.
- 46.Dijk T.A. van. Cognitive Processing in Literature Discourse. Poetics Today. 1979. Vol. 1. № 1–2. P. 143–159
- 47.Kuznetsova L.A., Smykalova L.A. Lectures on English Stylistics. Lviv, 1972. 188 p.
- 48.Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. Chicago, 1980.
- 49.Prokhorova V.I., Soshalskaya E.G. Oral practice Through Stylistic'Analysis. М., 1979. 232p.
- 50.Screbnev Yu. M. Fundamentals of English Stylistics. М., 2000. 320p.
- 51.Short M. Exploring the Language of Poems, Plays and Prose. І., 1996. 350p.
- 52.Soshalskaya E.G., Prokhorova V.I. Stylistic Analysis. М., 2001. 310p.

Джерела ілюстративного матеріалу

- 53.Фіцджеральд Ф. С. Великий Гетсбі (Переклад М.Пінчевського). [Електронний ресурс].URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1164> (дата звернення 14.01.23).
- 54.Fitzgerald F. S. The Great Gatsby. [Електронний ресурс]. URL: <http://gutenberg.net.au/ebooks02/0200041h.htm> (дата звернення 23.01.23).

Довідкова література

- 55.Академічний тлумачний словник української мови. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=60893&page=1945> (дата звернення: 29.01.2023).
- 56.Cambridge English Dictionary [Електронний ресурс]. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/unhappiness> (дата звернення 29.01.2023)

57. Collins English Dictionary [Электронный ресурс]. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/happy> (дата звернення: 29.01.2023).

58. Oxford Learner's Dictionaries [Электронный ресурс]. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (дата звернення: 11.02.2023).